

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ
FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ
Institut mezioborových studií Brno

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Brno 2012

Petr Fučík

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ
FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ
Institut mezioborových studií Brno

Pracovní zařazení odsouzených ve výkonu trestu odnětí svobody

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Vedoucí bakalářské práce:
PhDr. Miloslav Jůzl, Ph.D.

Vypracoval:
Petr Fučík

Brno 2012

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Pracovní zařazení odsouzených ve výkonu trestu odnětí svobody zpracoval samostatně a použil jsem literaturu uvedenou v seznamu použitých pramenů a literatury, který je součástí této bakalářské práce.

Elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné.

V Moravském Krumlově dne 24.4.2012

Petr Fučík

Poděkování

Děkuji panu PhDr. Miloslavu Jůzlovi, Ph.D. za velmi užitečnou metodickou pomoc, kterou mi poskytl při zpracování mé bakalářské práce.

Petr Fučík

OBSAH

I. Teoretická část	1
1. Koncepce rozvoje českého vězeňství	4
1.1 Základní principy koncepce rozvoje vězeňství	4
1.2 Strategické cíle koncepce rozvoje vězeňství	5
1.3 Bezpečnostní doktrína koncepce rozvoje vězeňství	6
1.4 Výkon vazby	7
1.5 Výkon trestu odnětí svobody	8
1.6. Zaměstnávání podle Evropských vězeňských pravidel	11
2. Současné věznice v ČR, legislativní úpravy pracovního zařazení vězňů	13
2.1 Pracovní zařazení odsouzených ve věznicích typu s dohledem a dozorem	18
2.2 Pracovní zařazení odsouzených ve věznicích typu s ostrahou a zvýšenou ostrahou	19
2.3 Pracovní zařazení obviněných ve vazební věznici	20
3. Pracovní místa ve věznicích a jejich využití pro odsouzené a obviněné	21
4. Pracovní místa mimo věznice, nabídka od soukromých subjektů	23
5. Posouzení profilu vězňenské osoby pro možné pracovní zařazení	25
5.1 Druh a pohnutky spáchané trestné činnosti	26
5.2 Osobnostní profil, předpoklady k pracovní činnosti, doba pobytu ve výkonu trestu odnětí svobody, délka odsouzení	26
5.3 Rodinné a sociální zázemí	27
6. Odborná zařazovací komise pro zařazení vězňenských osob do práce	28
6.1 Zařazení vězňů do práce uvnitř věznice	28
6.2 Zařazení vězňů do práce mimo věznici	28
6.3. Důvody vedoucí k vyřazení vězně z pracovního procesu	29
7. Specializované oddělení ústavní léčby protitoxikomanické	31
7.1 Koncepce specializovaného oddělení	31
7.2 Odborné zacházení s toxikomany	31
7.3 Možnosti pracovního využití, zařazení vězně do pracovního procesu	32
7.4 Vyřazení z pracovního procesu, vyřazení ze specializovaného oddělení	33

II. Empirická část

8. Kvalitativní průzkum příčin negativních jevů při pracovním zařazení odsouzených 34

9. Úkoly a cíle výzkumu 35

9.1 Metodologie provedení zkoumání, stanovení výzkumného pojetí 35

9.2 Popis a charakteristika zkoumaných skupin 36

9.3 Analýza shromážděných dat, jejich kategorizace 41

9.4 Rozbor zkoumaného problému, stanovení hypotézy 44

10. Možnosti vývoje zaměstnávání vězňů v celospolečenském kontextu 46

Závěr 47

Resumé 48

Anotace 49

Seznam použité literatury 51

Seznam příloh 53

Úvod

Různost společenských zřízení všech zemí a návody na jejich efektivní fungování přináší i různost názorů na sestavení pomyslného žebříčku důležitosti oblastí, potřebných pro zajištění funkčnosti toho či onoho společenského systému. Nepochybně zcela na spodní části žebříčku důležitosti u všech různých zřízení a systémů, se bude umísťovat oblast vězeňství – tedy celé to spektrum složené z trestního práva, trestních soudů, kriminality v dané společnosti, odhalené a odsouzené trestné činnosti, vězněných osob a věznic, kde se umístí odsouzené osoby tak, aby se před jejich působením zajistila ochrana ostatní společnosti.

Věznice jako instituce není obvykle v centru pozornosti a zájmu odborné ani laické veřejnosti. Politici, média, odborná veřejnost a zejména laická veřejnost začnou vnímat věznice v situaci, kdy nastane něco negativního, kdy něco je špatně, například hromadný nebo připravovaný útěk z věznice, hromadná hladovka vězňů nebo vzpoura vězňů. Rovněž však lze vnímat, že množství studií, odborných sondáží, ale i závěrečných diplomových prací na téma vězeňství již bylo publikováno a napsáno.

Důležitým bodem k potřebné odborné diskusi je současná situace v našem vězeňství, kdy neustále se zvedající kriminalita ve společnosti zvedá počty vězněných osob strmě nahoru a při dnešní úrovni 23 000 odsouzených osob umístěných ve věznicích České republiky k výkonu trestu odnětí svobody, je dalších asi 6 000 odsouzených, kteří se vyhýbají nástupu do výkonu trestu odnětí svobody (České vězeňství, 2011).

Tyto údaje, při ubytovací kapacitě českých věznic na úrovni kolem 19 000 lůžek, tvoří problémový výhled a nastolují se otázky: kam s nimi, proč narůstá počet vězňů, co s vězni ve věznicích, proč trvá a zvyšuje se statistika recidivy trestné činnosti a recidiva návratů do věznic. Při zmíněném efektu nezájmu a pocitu despektu většiny obyvatelstva k oblasti vězeňství, kteří musí řešit mnohdy existenční otázky v sociální sféře svého života, se však bude muset odborná část oblastí vězeňství vážně a efektivně zabývat, neboť nelze negativní jevy bagatelizovat.

Vězeňský systém musí být vníman jako odraz demokratických hodnot společnosti a způsob zacházení s pachateli trestné činnosti vyjadřuje velmi zřetelně i vztah společnosti k jedinci a postoj k občanským právům a svobodám (Koncepte rozvoje českého vězeňství, 2005).

Možným dílčím řešením jedné z mnoha otázek našeho vězeňství je větší a systémově řízená zaměstnanost vězňů a to i přes fakt, že roste míra nezaměstnanosti ve společnosti, jako nechtěný produkt sociálního a ekonomického směřování a není tedy vůle, programově se zabývat zaměstnáváním vězněných osob.

Bakalářská práce bude zaměřena na současnou koncepci vězeňství, problematiku nabídky, možností a perspektivy pracovních příležitostí pro vězně, dále reálného stavu pracovních míst a pracovního využití vězněných osob, které se nacházejí ve výkonu trestu odnětí svobody ve věznicích Vězeňské služby České republiky.

Součástí bakalářské práce a souvisejícím faktorem k možnostem a nabídkou pracovních příležitostí pro vězněné osoby bude studie jejich využitelnost k pracovnímu zařazení při akceptování zákonných norem a souvisejících předpisů, které jsou nutné zaměstnanci věznic dodržovat při udílení pracovních možností pro vězněné osoby, zejména při zařazení do práce mimo věznici.

Další variantou práce bude srovnání pracovního využití a pracovních nabídek mezi pracovními možnostmi věznic a nabídkou soukromých subjektů jak pro odsouzené ve výkonu trestu odnětí svobody, tak pro obviněné ve výkonu vazby.

Souvisejícím a významným prvkem bakalářské práce bude analýza možností pracovního zařazení odsouzených toxikomanů, kteří se nacházejí ve specializovaných odděleních ústavní léčby protitoxikomanické, které Vězeňská služba České republiky zřizuje ve vybraných věznicích a tato oddělení jsou zaměřena na ústavní léčbu toxikomanů, kteří mají soudem nařízenou ústavní léčbu svojí závislosti na drogách.

Jejich možnost využití k pracovnímu zařazení je tedy ztíženo z důvodu různého stupně závislosti odsouzených a tedy i vyšší formy komisionálního posouzení odbornou zařazovací komisí, k rozboru možností a preventivní eliminaci možného selhání jedince.

Cílem bakalářské práce bude analýza a vliv společenských sociálních aspektů na možnosti pracovního zařazení vězněných osob ve výkonu vazby a výkonu trestu odnětí svobody. Zjistit faktory, které ovlivňují současnou, velmi nízkou nabídku pracovních příležitostí pro vězněné osoby jak ze strany státu na straně jedné, tak i soukromých subjektů na straně druhé. Porovnat tyto faktory se zněním současné legislativní zákonné úpravy, umožňující vězněné osobě odmítnout práci, kterou nabídne věznici soukromý subjekt.

Důležité, pro možnost pracovního zařazení vězněných osob, bude rovněž zaměření se na osobnostní rysy vězněných osob, druh trestné činnosti, jejich psychickou výbavu, sociální vlivy a výchovné prostředky, které vedly k páchání trestné činnosti.

Neméně důležitým faktorem, souvisejícím s udělením pracovního zařazení vězně osobu, zvláště pro práci mimo věznici, se jeví posouzení vlivu původní rodiny, udržování sociálně zdravých vztahů s blízkými osobami a akceptování výchovných postupů a metod zacházení ze strany personálu věznice, zejména dodržování vnitřního řádu věznice. V této souvislosti spatřuji možnosti využití širokých teoretických poznatků získaných při studiu sociální pedagogiky. Popsány budou i mechanismy, které jsou nápomocny při nutnosti vyřazení vězně osobu z pracovního procesu při vzniku negativních osobnostních příčin.

Výzkumná část práce bude zaměřena na průvodní negativní jevy pracovních zařazených vězňů, důvody vzniku a jejich příčiny, které navozují osobnostní selhání jedince. Rozborem zjištěných faktů tak získat informaci pro další formy zacházení s vězněmi osobami a rovněž získat možnosti preventivních opatření, při zařazování vězně osob do pracovního cyklu. Výběrový soubor bude tvořen 10 muži odsouzenými do typu věznice s ostrahou ve Věznici Břeclav a 10 muži odsouzenými do typu věznice s dozorem – toxikomany na specializovaném oddělení ústavní léčby z Věznice Znojmo.

Souvisejícím prvkem bakalářské práce je zhodnocení jak a s jakým výsledkem probíhá, při pracovním zařazení odsouzených, získání a osvojení potřebných a požadovaných pracovních návyků k výkonu přidělené práce, které jim napomáhají k efektivnějšímu začlenění se do společnosti po ukončení jejich pobytu ve výkonu trestu odnětí svobody.

Za smysl praktického využití práce, lze označit možnost rozšíření nabídky poskytnutím informací privátnímu sektoru o vývoji, možnostech a ekonomické výhodnosti zaměstnávat vězně osobu. Z hlediska sociálně – společenského pak vyšší zaměstnávání vězně osob výrazně snižuje náklady společnosti na pobyt za mřížemi a současně zaměstnaní odsouzení mohou splácet a hradit svoje závazky.

I. Teoretická část

1. Koncepce rozvoje českého vězeňství

„Ukažte mi vaše vězení a já vám řeknu, jaká je vaše společnost.“

Winston Churchill

Známý výrok slavného britského politika lakonicky vystihuje skutečnost, že materiální podmínky toho kterého vězeňského systému, jeho dosažená úroveň i možné perspektivy jsou jistou reprezentací kulturního a ekonomického vývoje celé společnosti, konkrétního státu. Způsob zacházení s vězni tak vyjadřuje i vztah společnosti k jedinci (Hála, 1996).

Vězeňství se mění v profilu evropském i světovém, mění se i pohled na něj, změnou prochází penologické přístupy a přehodnocovány jsou i otázky bezpečnosti věznění.

U laické veřejnosti převládá názor, že trest by měl mít především represivní charakter. Proto musí být diskutováno o filosofii výkonu trestu v souvislosti s vývojem a vzdělaností celé společnosti. Neboť pouze odplatou nelze účinně chránit společnost před nebezpečným chováním jedinců, a to z prostého důvodu – každý trest odnětí svobody (s výjimkou exemplárních trestů doživotí) má svůj konec a odsouzený přijde do svobodné společnosti.

Trestu náleží funkce vyrovnávací, která spočívá v tom, že újma způsobená pachateli může na jedné straně emočně uspokojit poškozeného a na druhé straně může vést k náhradě způsobené škody. Progresivnější než funkce vyrovnávací je v případě ochrany společnosti před deviantním chováním, funkce trestu regulativní, která spočívá v regulaci rizik směřujících k recidivě trestné činnosti.

Účinnost trestu lze vymežit poměrem minimální intenzity sankce k maximálnímu naplnění její funkce. Trest zůstává trestem jen tehdy, obsahuje – li sankci, ale jde také o požadavek zamezit prizonizaci vězně a naplnit funkci trestu.

1.1 Základní principy koncepce rozvoje vězeňství

Vězeňská služba České republiky jako součást trestní justice respektuje právní řád, usiluje o to, aby přispívala k ochraně společnosti. Činí tak nejen izolací pachatelů trestné činnosti, ale i vytvářením podmínek pro integraci odsouzených osob po propuštění z výkonu

trestu a podporu jejich úsilí o převzetí odpovědnosti za svůj život občana, dodržujícího zákony.

Základní principy jednání s vězněnými osobami vyplývají především z Listiny základních práv a svobod, českého právního řádu a Doporučení Rady Evropy, jsou následující:

- a) se všemi osobami, jenž jsou omezeny na svobodě, musí být zacházeno s ohledem na jejich lidská práva a lidskou důstojnost,
- b) důstojný a humánní výkon trestu odnětí svobody a výkon vazby lze realizovat pouze ve věznicích, které zajišťují bezpečnost a bezpečí celé společnosti stejně jako vězňům a vězeňskému personálu,
- c) omezení osob vykonávající trest nebo umístěných ve výkonu vazby mají být uplatňována jen v rozsahu nezbytně nutném k dosažení účelu trestu odnětí svobody a účelu výkonu vazby,
- d) život ve věznici má být v co nejvyšší míře blízký pozitivním aspektům života ve společnosti,
- e) rizika představovaná jednotlivými vězni mají být posuzována přísně individuálně a pouze podle toho má být s nimi jednáno,
- f) výkon trestu odnětí svobody má být plánován individuálně s důrazem na vytváření nejlepších možných podmínek pro reintegraci po propuštění.

1.2 Strategické cíle koncepce rozvoje vězeňství

- Koncipováním a naplněním nové bezpečnostní doktríny, jejímž základem bude společné působení prvků vnější bezpečnosti a bezpečnosti dynamické, zajistit vysokou míru bezpečnosti a bezpečí pro společnost, vězně a personál věznic.
- K objektivnějšímu posuzování a efektivnější eliminaci rizik, představovaných jednotlivými vězněnými osobami, koncipovat a realizovat nově diagnostikování, klasifikaci a umístování vězněných osob, přitom akceptovat principy založené na metodě hodnocení rizik a potřeb.
- Činit kroky k dalšímu zintenzivnění spolupráce s Probační a mediační službou České republiky.
- Zjednodušit strukturu vězeňských zařízení, přičemž základ této struktury budou tvořit pouze tři typy věznic, a to věznice pro výkon trestu odnětí svobody s dozorem, věznice pro výkon trestu odnětí svobody s ostrahou a vazební věznice.
- Na základě zkušeností z rozvinutých vězeňských systémů zvýšit zásadně účast

odborných diagnostických pracovišť vězeňské služby při zařazování a přeřazování odsouzených do typů věznic.

- Zpracovat a realizovat strategii zaměstnávání vězňených osob směřující k rozšíření možností zaměstnávání, přitom počítat též se zaměstnáváním během výkonu vazby.
- Činit kroky k žádoucím změnám vězeňské architektury, a to především s cílem modernizace vězeňských zařízení, případně výstavby nových.
- Být moderním, dynamickým systémem, jenž je otevřen odůvodněným změnám. K tomu orientovat vztahy s veřejností, s institucemi a organizacemi, včetně Koncepce aktivních zahraničních kontaktů.
- V návaznosti na koncepční změny ve zdravotnictví veřejném a s ohledem na specifické potřeby vězeňství dořešit systém zdravotnické péče o vězňené osoby i personál.
- Činit kroky k tomu, aby případný další nárůst počtu vězňených osob nebyl důvodem k rezignaci na dosažení strategických cílů. (Koncepce rozvoje českého vězeňství do roku 2015).

1.3 Bezpečnostní doktrína koncepce rozvoje vězeňství

Bezpečnostní situaci v českých věznicích lze dlouhodobě charakterizovat jako relativně stabilizovanou. Její úroveň je v jednotlivých věznicích různá, stejně jako je různá úroveň technického vybavení a stavební dispozice jednotlivých věznic. V posledním období se podařilo významně vylepšit technické zabezpečení řady objektů věznic. Jedná se o stavebně technické zabezpečení střežení obvodů věznic, střežení vstupů a vjezdů, o vnitřní signalizaci a komunikačních prvcích. Řada věznic je vybavena rentgeny, detekčními rámy a ochranou obvodových zdí. Jsou však i věznice se zastaralým až 40 let starým zabezpečením, které již dynamice současnosti nevyhovuje.

Pouze v bezpečné věznici lze zajistit důstojný život, práci a humánní zacházení s vězňenými osobami. Zajištění bezpečnosti a bezpečí je důležitým předpokladem ke kvalitnímu provádění programů zacházení a dalších aktivit s vězňenými osobami.

Vězeňský bezpečnostní systém tvoří vnější a vnitřní zabezpečení, které jsou vzájemně propojeny a kompatibilní.

Vnější zabezpečení tvoří účinné střežení obvodu věznic, vstupů a vjezdů do věznice,

zamezení průniku nedovolených a nebezpečných předmětů a bezpečné provedení eskort. Tvoří jej také bezpečnostní opatření proti útokům z vnějšku věznic s cílem osvobodit zájmové vězně. Při rekonstrukcích nevyhovujících věznic budou oplocení nahražena dostatečně vysokou obvodovou zdí, s výrazným bezpečnostním důrazem na stavební a technické prvky.

Vnitřní zabezpečení je tvořeno vnitřní signalizací, komunikačními prostředky, detekčními rámy signalizace nepovolených věcí a používání zásad dynamické bezpečnosti, spolu s budováním a tvorbou pozitivního sociálního klimatu ve věznici.

Dynamická bezpečnost je chápána jako vyvážený poměr mezi přiměřenou náročností při vyžadování kázně a pořádku a současným pochopením pro potřeby vězněných osob. Dynamická bezpečnost je výrazem vysoké profesionality personálu, směřuje ke snižování napětí a je účinnou prevencí mimořádných událostí.

1.4 Výkon vazby

Český vězeňský systém se od evropských standardů liší zejména nedostačujícími materiálními podmínkami výkonu vazby.

Účelem vězeňství je zajistit, aby osoba ve výkonu vazby byla k dispozici orgánům činným v trestním řízení a nemařila účel vazby.

Obviněný smí být ve vazbě podroben pouze takovým omezením, která jsou nezbytná k naplnění jejího účelu. Tím víc, že naše trestní právo považuje obviněného do doby, než soud prokáže jeho vinu, za nevinného.

K naplnění takto definovaného účelu vazby, jsou cíle vězeňské služby s ohledem na současnou situaci zejména tyto:

- zajistit lepší hygienické podmínky a zlepšit ubytovací standard pro obviněné,
- věnovat pozornost budování společných prostor, prostorů mimo cely a sportovním využití tak, aby mohl obviněný trávit většinu času mimo uzavřený prostor cely,
- vytvářet podmínky pro placenou pracovní možnost uvnitř věznic a přiblížit podmínky vazby životu ve společnosti,
- vytvářet podmínky pro rozšíření nabídky preventivně – výchovných, vzdělávacích, zájmových a sportovním programů (Koncepte rozvoje českého vězeňství do roku 2015).

1.5 Výkon trestu odnětí svobody

Stav na úseku výkonu trestu odnětí svobody je možno hodnotit mnohem příznivěji oproti úrovni výkonu vazby. Koncepce zacházení s odsouzenými, která vycházela z důkladné diagnostiky posuzovaného jednotlivého odsouzeného, s velmi dobrou úrovní vypracování komplexní zprávy na odsouzeného od týmu specializovaných odborných pracovníků ve složení - psycholog, speciální pedagog, sociální pracovníce a vychovatel, to v souhrnu znamenalo dobré východisko pro realizaci individuálně zpracovaných programů zacházení s odsouzenými.

Vedle standardního výkonu trestu se dynamicky rozvíjí oblast řešení specifických potřeb některých skupin odsouzených ve specializovaných odděleních. V těchto odděleních je řešena problematika zacházení s odsouzenými s poruchami duševními a poruchami chování. Individuálně je zacházeno s osobami, jež jsou závislé na požívání alkoholu či drog. Také jsou zřízena specializovaná oddělení pro odsouzené pracovně nezařaditelné, invalidní a odsouzené důchodce. Progresivním prvkem je nepochybně zřízení specializovaného oddělení pro výkon trestu matek s dětmi do tří let věku. Síť specializovaných oddělení zasahuje do všech typů věznic, jejichž následný přehled je zde uveden přesnou formulací § 56, odst.1, 2 zákona č.40/2009Sb., trestního zákoníku:

Nepodmíněný trest odnětí svobody se vykonává diferencovaně ve věznici

- a) s dohledem,
- b) s dozorem,
- c) s ostrahou, nebo
- d) se zvýšenou ostrahou.

Soud zpravidla zařadí do věznice

- a) s dohledem pachatele, kterému byl uložen trest za přečin spáchaný z nedbalosti a který dosud nebyl ve výkonu trestu pro úmyslný trestný čin,
- b) s dozorem pachatele, kterému byl uložen trest za přečin spáchaný z nedbalosti a který již byl ve výkonu trestu pro úmyslný trestný čin, nebo pachatele, kterému byl uložen trest za úmyslný trestný čin ve výměře nepřevyšující tři léta a který dosud nebyl ve výkonu trestu pro úmyslný trestný čin,
- c) s ostrahou pachatele, kterému byl trest uložen za úmyslný trestný čin a nejsou zároveň

splněny podmínky pro umístění do věznice s dozorem nebo se zvýšenou ostrahou, a pachatele, který byl odsouzen pro přečin spáchaný z nedbalosti a nebyl zařazen do výkonu trestu odnětí svobody do věznice s dohledem nebo s dozorem,

d) se zvýšenou ostrahou pachatele, kterému byl uložen výjimečný trest (§ 54), kterému byl uložen trest odnětí svobody za trestný čin spáchaný ve prospěch organizované zločinecké skupiny (§ 108), kterému byl za zvláště závažný zločin (§ 14 odst. 3) uložen trest odnětí svobody ve výměře nejméně osmi let, nebo který byl odsouzen za úmyslný trestný čin a v posledních pěti letech uprchl z vazby nebo z výkonu trestu (Trestní zákoník a trestní řád, 2009).

Nově se posuzuje účinnost a fungování institutu detence, kde ve vyčleněných prostorách věznic jsou zřízeny detenční ústavy, kam jsou umístěni pachatelé brutálních zločinů a jejichž výkon trestu odnětí svobody byl naplněn a ukončen, ale nelze tyto pachatele pro jejich nebezpečnost, jistotu recidivy a ochranu společnosti, propustit na svobodu.

Současné nastavení a členění programů zacházení na pracovní aktivity, vzdělávací aktivity, speciálně – výchovné aktivity, zájmové aktivity a oblast utváření vnějších vztahů se osvědčil a výsledky jejich rozborů naznačují správnost směřování této oblasti zacházení s odsouzenými. Žádoucí je ovšem uvedené směry rozšířit. Materiální podmínky pro realizaci programů zacházení jsou uspokojivé, avšak uplatnění progresivnějších metod je limitováno zastaralou vězeňskou architekturou, která vychází z kolektivního ubytování vězňů. Slabé místo je především v chybějících prostorách uvnitř věznic k realizaci aktivit programů zacházení, především z důvodu jejich neklesající přeplněnosti. V tomto bodě je kolizní faktor k požadavku evropských vězeňských standard, kdy z důvodu přeplněnosti věznic nelze zajistit požadovanou minimální ubytovací plochu pro jednoho vězně.

Vzdělávání ve vězeňském systému představuje širokou škálu aktivit, od výuky negramotných až po vysokoškolské studium. Střední odborné učiliště Vězeňské služby České republiky zajišťuje prostřednictvím svých odloučených pracovišť vzdělávání v rozsahu základní školy, v učebních oborech a v certifikovaných kurzech. Obdobné formy vzdělávání jsou organizovány i ve spolupráci se školami mimo vězeňskou službu. Jejich prostřednictvím je realizováno vzdělávání na úrovni střední a vysoké školy.

Duchovní služba ve věznicích nabízí vězněným osobám projevat i aplikovat ústavou zaručené náboženské vyznání, přispívá k překonání kriminogenních vlivů a přijetí vlastní

viny, změně jejich smýšlení a zlepšení kvality mezilidských vztahů. Podílí se rovněž na přípravě a realizaci programu zacházení a na pomoci propuštěným k plnohodnotné reintegraci do společnosti. Duchovní služba je zásadně dobrovolná, kde klientem není člen té které církve, ale potřebný člověk. Na duchovní službě participují jak členové Vězeňské duchovenské péče a pracovníci registrovaných církví, tak i kaplani v jednotlivých věznicích.

Zásady a směřování protidrogové politiky budou v souladu se strategií protidrogové politiky EU a národní strategií protidrogové politiky vytvářet racionální systém, jehož pilíři budou opatření - k maximálnímu zabránění průniku omamných a psychotropních látek do vězeňských objektů a eliminaci jejich užívání vězňenými osobami, dále opatření pro zacházení s drogově závislými osobami motivující drogově závislé vězně k aktivnímu se zbavení závislosti na drogách a dále opatření preventivního charakteru, vedoucí k zabránění infikace drogou závislostí u těch vězňených osob, dosud drogy neužívající.

Problematika drog je ve věznicích závažná především proto, že četnost uživatelů drog je ve vězeňské populaci mnohonásobně vyšší než v běžné občanské společnosti. Trvale vysoká pozornost bude ve vězeňství věnována protidrogové politice, aby se výkon trestu odnětí svobody nestal školou drogových zkušeností.

Základem protidrogových opatření budou nadále opatření k minimalizaci nabídky a tím nucené abstinenci. Rozvíjeny budou dále všechny dosavadní preventivní i léčebné přístupy jako jsou činnosti protidrogových poraden, zřizování bezdrogových zón ve všech věznicích a zesílení účinnosti již zřízených specializovaných oddělení protitoxikomanických pro léčbu drogově závislých vězňů.

Zaměstnávání odsouzených se odvíjí ve dvou variantách a to zaměstnávání uvnitř věznice a zaměstnávání mimo prostory věznice. Nabídka pracovních možností uvnitř věznice je dána potřebou zajištění velké většiny režijních prací potřebných pro každodenní chod věznice zaměstnáním vězňených osob, podle druhu pracovní činnosti a pracovní kvalifikace a pracovních schopností vězňů. Podmínky pro pracovní zařazení vězně uvnitř věznice jsou specificky stanoveny podle typu věznice a lze konstatovat, že se zajištěním pracovní činnosti při využití vězňených osob nejsou, i přes velmi vysoké kvalifikační požadavky, zásadní problémy.

Nedostatečná nabídka pracovních příležitostí a tedy pracovního zařazení vězňů, je důvodem k nedostačujícímu stavu, při zaměstnávání vězňených osob mimo prostory věznice.

Další překážkou ke zlepšení nedobré úrovně zaměstnávání vězňů mimo věznici, je legislativní opatření nutně dodržované při posouzení osobnostních stránek jedinců, jejich trestná činnost, recidiva stejné a závažné trestné činnosti, osobnostní nevyzrálост a asociální projevy, negativní zjištění v rodinném zázemí, neschopnost jedince dodržovat pravidla a respektovat zákonné požadavky. Tyto všechny argumenty znamenají, že riziko zaměstnávat mimo věznici, kde bezpečnostní kontrolní mechanismus nelze zajistit jako uvnitř věznice, je příliš vysoké a pravděpodobnost zneužití dané důvěry odsouzenému, končící útekem z pracoviště, je rovněž vysoká

1.6 Zaměstnávání podle Evropských vězeňských pravidel

Přes uvedené argumenty pro a proti je však potřebné konstatovat, že většina praceschopných vězňů nemá možnost pracovat, což vyžaduje výrazně koncepční řešení, při dodržení požadovaných evropských standardů:

- Práce vězňů musí být považována za pozitivní prvek vězeňského režimu a nikdy nesmí být používána jako trest.
- Vězeňská správa musí usilovat o zajištění užitečné práce v dostatečném rozsahu.
- Práce musí mít pokud možno takovou povahu, aby udržovalo nebo zvyšovalo schopnost vězňů si po propuštění vydělávat na obvyklé živobytí.
- Přidělování druhu práce nesmí provázet diskriminace podle pohlaví.
- Vězňům, kterým by to prospělo, zejména pak mladým vězňům, je nutno poskytovat práci, jejíž součástí je odborný výcvik.
- V rámci podmínek odpovídajících racionálnímu výběru práce, možnostem vězeňské správy a požadavkům na pořádek a disciplínu ve vězeňských ústavech by vězni měli mít možnost si zvolit druh práce, kterou chtějí vykonávat.
- Organizace a metody práce ve vězeňských ústavech se musí způsobem organizace a metodami práce co nejvíce podobat obdobné práci ve společnosti mimo vězení, aby se vězni připravili na podmínky normálního života v zaměstnání na svobodě.
- Přestože snaha o finanční zisk z výrobní činnosti ve vězeňských ústavech může znamenat cenný přínos pro zvyšování kvality a relevance výcviku, zájmy vězňů nesmí být tomuto účelu podřízeny.
- Práci pro vězně zajistí vězeňská správa buď ve svých vlastních prostorách nebo ve spolupráci se soukromými podnikateli uvnitř nebo vně vězeňského ústavu.
- Ve všech takových případech musí být za práci vězňů vyplacena odpovídající mzda.

- Vězni musí mít možnost vydat alespoň část svých výdělků za povolené předměty osobní spotřeby a část svých výdělků zasílat svým rodinám.
- Vězni by měli být motivováni, aby část svých výdělků ukládali jako úspory, které jim budou vyplaceny v okamžiku jejich propuštění na svobodu, nebo které mohou být použity pro jiné povolené účely.
- Vězni musí být dostatečně chráněni zavedenými předpisy týkajícími se bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, které musí odpovídat podmínkám, v nichž pracují občané na svobodě.
- Je třeba přijmout opatření zabezpečující odškodnění vězňů v případě pracovního úrazu nebo nemoci z povolání, a to za stejných podmínek, jaké jsou stanoveny v národní legislativě pro občany pracující na svobodě.
- Maximální počet denních a týdenních pracovních hodin vězňů se stanoví v souladu s místními předpisy nebo zvyklostmi při zaměstnávání pracovníků na svobodě.
- Vězni musí mít v týdnu nejméně jeden den pracovního klidu a dostatečný čas pro vlastní vzdělávání a jiné činnosti.
- Pokud je to možné, budou pracující vězni pojištěni v rámci státního systému sociálního zabezpečení (Evropská vězeňská pravidla, 2006).

Dílčí závěr

V kapitole o koncepci rozvoje českého vězeňství jsem naznačil diskutované a realizované záměry směřování českého vězeňství v oblasti základních pilířů rozvoje, které jsou primárním garantem požadovaných zajištění z pohledu Evropských vězeňských pravidel. V přímé souvislosti jsou popsány strategické cíle koncepce rozvoje vězeňství, jejichž naplnění úzce souvisí s ekonomickou situací státu.

Důraz je položen na bezpečnostní prvky zajištění koncepce a naznačil jsem základní prvky bezpečnostní doktríny, jako zajištění požadovaných a realizovaných opatření.

V dalších podkapitolách je proveden rozbor současných a koncepčních pojetí výkonu vazby a výkonu trestu odnětí svobody s nosnými důležitými etapami.

Zaměstnáváním vězněných osob v pojetí Evropských vězeňských pravidel se zabývá poslední podkapitola, jejímž naplňováním se koncepce českého vězeňství nepochybně bude zabývat.

2. Současné věznice v ČR, legislativní úpravy pracovního zařazení vězňů

Věznice v České republice zřizuje a zrušuje ministr spravedlnosti. Jejich správu vykonává Vězeňská služba České republiky podle zákona č.555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční stráží České republiky.

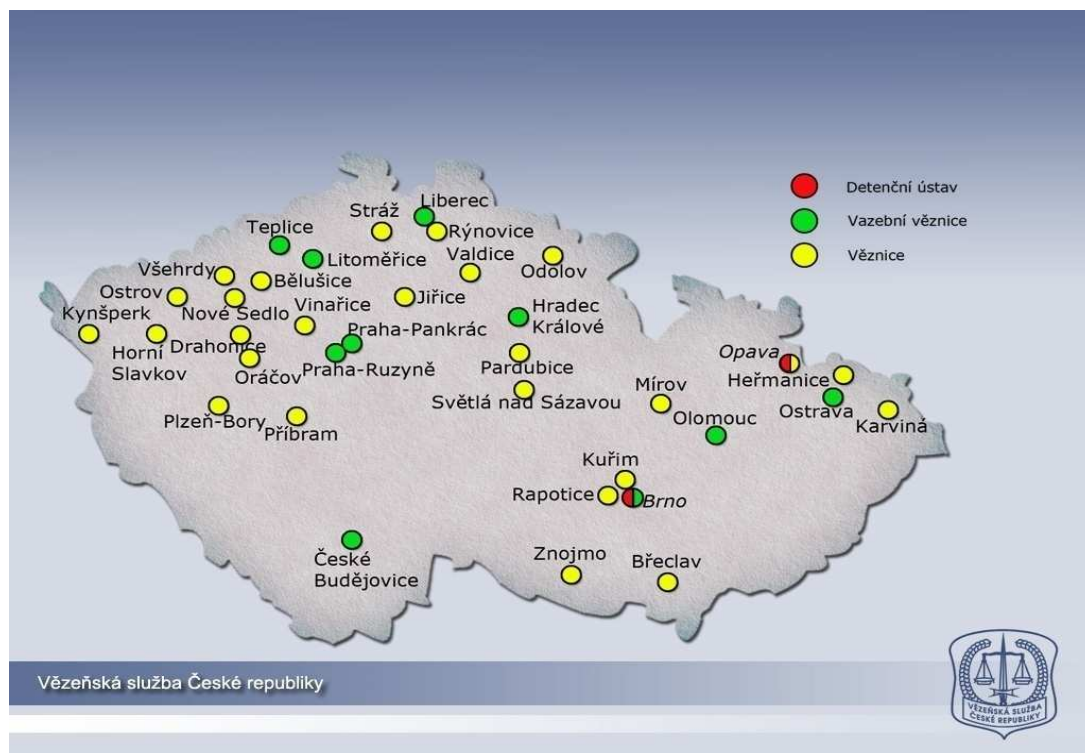
Tento zákon umožňuje, zcela se odpoutat od minulosti v pojetí nápravných zřízení a militantního způsobu zacházení s vězněnými osobami. Zmizely prvky výlučnosti a nadřazenosti ozbrojené složky a plně se v textu zákona odrážejí principy Evropských vězeňských pravidel a mezinárodních konvencí z oblasti lidských a občanských práv. Zákon přesně stanoví úkoly Vězeňské služby a práva a povinnosti vězeňského personálu. Je proto základním kamenem celé transformace českého vězeňství (Karabec, 1993).

Věznice se člení podle způsobu vnějšího střežení a zajištění bezpečnosti do čtyř základních typů, a to:

- a) s dohledem,
- b) s dozorem,
- c) s ostrahou,
- d) se zvýšenou ostrahou

Vedle základních typů věznic se zřizují zvláštní věznice pro mladistvé (Zákon č.169/1999 Sb.,).

Vězeňská služba České republiky v současnosti spravuje, řídí a organizuje výkon trestu a výkon vazby prostřednictvím 36 věznic, z tohoto počtu je 10 vazebních věznic, dvě věznice pro mladistvé a dva detenční ústavy.

Zdroj: Vězeňská služba České republiky

Vlastní profilaci jednotlivých věznic určuje svým nařízením generální ředitel Vězeňské služby, kdy obsahem nařízení je rovněž rozlišení věznic , které se dělí na:

- vazební věznice, kde se vykonává výkon vazby obviněných, upravený Zákonem č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby a Vyhláškou Ministerstva spravedlnosti č. 109/1994 Sb., kterou se vydává řád výkonu vazby,
- věznice, kde se vykonává výkon trestu odnětí svobody, upravený Zákonem č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a Vyhláškou Ministerstva spravedlnosti č.345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody.

Uvedené normy tvoří právní základ legislativních úprav pracovního zařazení vězněných osob ve vazebních věznicích při výkonu vazby a ve věznicích při výkonu trestu odnětí svobody.

Zaměstnávání obviněných osob ve vazbě se řídí podle § 19 zákona č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby. V zákoně je stanoveno, že obviněný může být na vlastní žádost po dobu trvání vazby pracovní zařazen v rámci pracovních možností věznice.

Jeho pracovní zařazení se řídí Zákoníkem práce č. 262/2006 Sb.

Zaměstnávání odsouzených při výkonu trestu odnětí svobody je legislativně obsáhlejší a komplexně řešeno zákonem č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody v uvedených paragrafových odkazech, ze kterých uvádím rešerši:

- § 28 Základní povinnosti odsouzených – odsouzený je ve výkonu trestu povinen pracovat, pokud je mu přidělena práce a není uznán dočasně práce neschopným nebo není po dobu výkonu trestu uznán zdravotně nezpůsobilý k výkonu práce,
- § 29 Zaměstnávání a vzdělávání odsouzených – při zaměstnávání odsouzených věznice zajišťuje zařazování odsouzených do práce podle jejich zdravotního stavu, odborných znalostí a dovedností, odměňuje odsouzené za práci a vytváří podmínky pro odsouzené, aby mohli získat a zvyšovat si pracovní kvalifikaci a rozšiřovat si svoji všeobecnou informovanost,
- § 30 Zařazování odsouzených do práce – věznice vytvářejí podmínky pro zaměstnávání odsouzených buď v rámci svého provozu, vlastní výroby nebo podnikatelské činnosti anebo smluvně u jiných subjektů,
- smlouva mezi věznicí a jiným subjektem, na jejímž základě se uskutečňuje zařazení odsouzených do práce, stanoví podrobněji podmínky, za nichž budou odsouzení pracovat, případně i postup při zaškolení odsouzených k výkonu určených prací a způsob zvyšování jejich pracovní kvalifikace,
- k zaměstnávání odsouzeného u jiného subjektu, jehož zřizovatelem není stát, je třeba jeho předchozího písemného souhlasu,
- odsouzený může tento souhlas odvolat prohlášením učiněným vůči Vězeňské službě, účinky odvolání souhlasu nastávají uplynutím posledního dne měsíce následujícího po prohlášení odsouzeného o odvolání souhlasu,
- odvolání souhlasu odsouzeným nelze považovat za odmítnutí práce,
- § 31 Zákaz některých prací - je zakázáno školit a zařazovat odsouzené k výkonu

prací s výbušninami,

- jestliže odsouzený při práci přichází do styku s omamnými a psychotropními látkami nebo jedy anebo s jinými látkami, které mohou vyvolat zvýšené nebezpečí újmy na zdraví nebo škody na majetku, je třeba nad ním zajistit zvýšenou kontrolu,

- § 32 Pracovní postavení a podmínky odsouzených – pracovní podmínky, pracovní doba a podmínky pro uložení přesčasové práce u odsouzených se řídí zvláštními právními předpisy vztahující se na zaměstnance v pracovním poměru,
- do pracovní doby se nepočítá úklidová a další obdobná činnost potřebná k zajištění každodenního provozu věznice, kterou provádějí zpravidla všichni odsouzení, a pracovní terapie, pokud je součástí programu zacházení, a tyto práce jsou odsouzení povinni provádět bez nároku na pracovní odměnu a nesmějí být nařizeny na úkor doby nutné k odpočinku odsouzených,
- odsouzeným se zajišťuje formou připomínek a námětů účast na řešení otázek týkajících se bezpečnosti a ochrany zdraví při jejich práci,
- odsouzení pracují pod dohledem zaměstnanců Vězeňské služby,

- § 33 Pracovní odměna odsouzených – odsouzeným přísluší odměna podle vykonané práce, vláda stanoví nařízením výši této odměny a podmínky pro jejich poskytování,
- pracovní odměna odsouzeného se pro účely srážek daní a pojistného sociální zabezpečení nebo zdravotní pojištění považuje za příjem ze závislé činnosti,
- z této odměny se po srážce zálohy na daň a pojistného provedou i další srážky jednak k úhradě výživného pro děti, kterým je odsouzený povinen poskytovat výživu, a jednak k úhradě nákladů výkonu trestu,
- rozsah a pořadí srážek stanoví Ministerstvo spravedlnosti vyhláškou, přihlíží se zejména k zabezpečení výživy dětí odsouzeného a oprávněným nárokům poškozených trestným činem,
- pokud je však soudem nařízen výkon rozhodnutí srážkami z pracovní odměny odsouzeného, postupuje se podle občanského soudního řádu,
- část pracovní odměny, která zbývá po provedení srážek se rozdělí na kapesné a úložné,
- odmítne – li odsouzený bez závažného důvodu pracovat, kapesné mu nenáleží,
- vyhláškou Ministerstva spravedlnosti je stanoven způsob rozdělení části pracovní odměny na kapesné a úložné a stanoví podmínky, za nichž může odsouzený úložné

použít,

- nevyčerpané úložné se odsouzenému vyplatí při propuštění z výkonu trestu, pokud se věznice s odsouzeným nedohodne jinak.

Legislativní úpravy zaměstnávání odsouzených při výkonu trestu odnětí svobody upravuje rovněž Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 345/ 1999 Sb., v uvedených paragrafových odkazech:

- § 41 Zaměstnávání odsouzených – odsouzený je zařazen do práce rozhodnutím ředitele věznice zpravidla na základě doporučení odborných zaměstnanců,
- povinnost pracovat se nevztahuje na odsouzeného staršího 65 let, plně invalidního, jehož zdravotní stav neumožňuje trvalé pracovní zařazení, dočasně práce neschopného a pokud z povahy překážky vyplývá, že je jeho pracovní povinnost vyloučena,
- odmítnutí práce odsouzeným, který byl zařazen do práce, je závažným porušením povinností odsouzeného, za něž se zpravidla uloží odsouzenému kázeňský trest,
- v případě odmítání práce se odsouzený zpravidla umístí v době, kdy by měl pracovat, odděleně od ostatních odsouzených, přičemž se mu neumožní zájmová činnost včetně sledování televizního a rozhlasového vysílání,
- předchozí ustanovení se netýká odsouzených, kteří nesouhlasí se zařazením do práce u soukromých subjektů,
- § 42 - věznice je oprávněna upravit pracovní dobu odsouzeným tak, aby byla shodná s pracovní dobou pracovníků zaměstnavatele, případně nařídit práci přesčas,
- § 43 - odsouzení zařazení do práce se rozdělují do pracovních skupin, vedoucí skupiny určuje věznice,
- odsouzení se do pracovních skupin zařazují a přeřazují v souladu s účelem výkonu trestu,
- o přeřazení odsouzeného do jiné pracovní skupiny rozhoduje věznice,
- § 44 - před zařazením do práce musí být odsouzený prokazatelně seznámen se svými právy a povinnostmi, jakož i s předpisy k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a protipožárními předpisy, které je povinen při práci dodržovat,
- odsouzený musí být zaškolen k výkonu prací, které mu byly přikázány, pokud to jejich povaha vyžaduje, délka a rozsah zaškolení jsou totožné s pracovníky zaměstnavatele,

- pro odsouzené, kteří k tomu mají schopnosti, se organizuje odborné školení zaměřené na zvyšování jejich kvalifikace,
 - trvalý dohled nad pracovní činností odsouzených konanou na všech pracovištích uvnitř i mimo věznice vykonává určený zaměstnanec Vězeňské služby,
 - k řešení problematiky organizace práce a plnění pracovních úkolů se s pracovními skupinami odsouzených organizují zpravidla jednou měsíčně porady za účasti odpovědných pracovníků zaměstnavatele,
-
- § 45 - odsouzené, u nichž lze předpokládat, že toho nezneužijí, lze zařadit do nestřežených pracovních skupin,
 - odsouzeným vykonávajícím trest ve věznici s dohledem nebo věznici s dozorem může věznice povolit volný pohyb mimo věznici při plnění pracovních úkolů,
 - k tomu účelu se odsouzeným vydávají propustky s vyznačením prostoru, ve kterém se mohou ve stanovené době pohybovat

2.1 Pracovní zařazení odsouzených ve věznicích typu s dohledem a dozorem

Věznice typu s dohledem a věznice typu s dozorem jsou svým určením zřízena pro výkon trestu odnětí svobody pro méně závažné, nenásilné trestné činy, zpravidla nedbalostního charakteru, z hlediska ochrany společnosti neskýtají nebezpečnost před vězněnými osobami ve výkonu trestu v uvedených typech věznic.

Zaměstnávání vězňů se řídí potřebou zajištění vnitřní bezpečnosti, které je ve věznici s dohledem následující:

V prostorách věznice se odsouzení pohybují při pracovní činnosti bez omezení, pracují samostatně a vykonávají všechny požadované a potřebné profese, které jsou nutné pro zajištění chodu věznice. Pracují také na pracovištích mimo věznici, kam odchází a po ukončení práce přichází bez doprovodu a bez přímé kontroly. Dohled nad jejich pracovní činností provádí vychovatel jedenkrát týdně.

Pro typ věznice s dozorem platí, že v prostorách věznice se odsouzení při pracovní

činnosti pohybují organizovaně pod dohledem zaměstnance Vězeňské služby. Odsouzeným, u nichž lze předpokládat, že toho nezneužijí, může věznice povolit volný pohyb uvnitř věznice. Pracují také na nestřežených pracovištích mimo věznici, dohled nad jejich pracovní činností provádí zaměstnanec Vězeňské služby nejméně jedenkrát za hodinu. Odsouzeným, u nichž lze předpokládat, že toho nezneužijí, může věznice povolit volný pohyb mimo věznici při plnění pracovních úkolů a dohled nad jejich pracovní činností provádí věznice nejméně jedenkrát týdně.

2.2 Pracovní zařazení odsouzených ve věznicích typu s ostrahou a zvýšenou ostrahou

Věznice typu s ostrahou a věznice typu se zvýšenou ostrahou jsou svým určením zřízena pro výkon trestu odnětí svobody závažných a násilných trestných činů, zpravidla recidivující trestné činnosti vícekrát trestaných osob s narušenou osobností asociálního charakteru, z hlediska ochrany společnosti skýtají vysokou nebezpečnost před vězňenými osobami ve výkonu trestu v uvedených typech věznic.

Zaměstnávání vězňů se řídí potřebou zajištění vnitřní bezpečnosti, které je ve věznicích s ostrahou následující:

V prostorách věznice se odsouzení pohybují organizovaně pod dohledem zaměstnance Vězeňské služby, zcela výjimečně věznice povoluje volný pohyb při plnění pracovních úkolů uvnitř věznice odsouzeným, u nichž lze předpokládat, že toho nezneužijí. Odsouzení pracují uvnitř věznice pod trvalým dohledem zaměstnance věznice a vykonávají pouze omezené pracovní činnosti, když převládá bezpečnostní aspekt pracovního místa. Mimo věznice pracují na střežených pracovištích.

Odsouzeným, u nichž lze předpokládat, že toho nezneužijí, mohou být zaměstnáni na nestřežených pracovištích mimo věznici a dohled nad jejich pracovní činností provádí věznice nejméně jedenkrát za 45 minut.

Pro typ věznice se zvýšenou ostrahou, která je z pohledu trestné činnosti a spáchaných trestných činů a zločinů netěžší a nejpřísněji střežená platí, že v prostorách věznice se odsouzení pohybují organizovaně pod dohledem příslušníka Vězeňské služby. Odsouzení pracují na pracovištích uvnitř věznice nebo na celách a dohled nad jejich pracovní činností provádí věznice nejméně jedenkrát za 30 minut. Volný pohyb uvnitř věznice ani při plnění pracovních úkolů se nepovoluje.

2.3 Pracovní zařazení obviněných ve vazební věznici

Pro obviněné ve výkonu vazby, i přes omezení svobody, platí presumpce nevinny a lze je tedy zaměstnávat při dodržování vnitřních bezpečnostních zásad, pokud o to požádají. Uvnitř věznice se pohybují organizovaně, není povolován volný pohyb při plnění pracovních činností. Vykonávají pod dohledem pracovníka širokou škálu pracovních nabídek, zejména režijních prací pro chod věznice. Mimo věznici se pracovní činnost z bezpečnostních a organizačních důvodů nepovoluje.

Dílčí závěr

V této kapitole byly popsány věznice v České republice, jejich zřízení a organizace s rozlišením jednotlivých typů a profilace. Důkladný rozbor jsem věnoval legislativním opatřením a zákonným normám, které se zabývají pracovním zařazením vězňených osob, jejich možnostem účasti na pracovním procesu ve státním i soukromém sektoru při výkonu trestu a vazby, dodržování pracovních pravidel a nároků na odměnu za vykonanou práci.

V dalších podkapitolách jsem specifikoval podmínky a zajišťování pravidel vnitřní bezpečnosti při pracovním zařazení odsouzených v jednotlivých typech věznic, s naznačením druhu pracovních možností pro odsouzené uvnitř věznic a rozlišení v udílení volného pohybu odsouzeným při plnění pracovních povinností uvnitř ne mimo věznici. V závěru kapitoly jsem uvedl podmínky platné pro zaměstnávání obviněných ve vazebních věznicích.

3. Pracovní místa ve věznicích a jejich využití pro odsouzené a obviněné

Jedním z hlavních úkolů Vězeňské služby je zajistit smysluplnou a rozsahem dostatečnou práci pro práce schopné odsouzené a dosáhnout 60% zaměstnanosti (České vězeňství, 2011).

Tento úkol se jeví, zejména při současném vývoji sociálních reforem, nedobrou ekonomickou situací ve státě a zejména zvyšujícím se počtu nezaměstnanosti, jako velmi obtížný, z toho důvodu se využívá každá varianta k potřebnému zaměstnávání vězňených osob. Věznice mají za úkol systémově zaměstnávat vězně na nejširším využití profesních dovedností vězňených osob k zajištění vlastního chodu a režimu, s minimalizací zaměstnávání civilních pracovníků u režijních profesí vnitřního chodu věznice.

Systémové dílčí formy zaměstnávání ve věznicích zahrnují všechny dostupné oblasti pracovních činností, kde je možné zaměstnávat vězňené osoby.

Vnitřní režie

Jedná se o zajišťování potřebného každodenního chodu věznice, kdy odsouzení pracují v ústavních a závodních kuchyních jako pomocný personál, obsluha myček, v úklidových pracích a také jako pomocní a hlavní kuchaři.

Další oblastí je skladové hospodářství materiálně technických referátů věznice, kde vězni pracují jako pomocníci skladníků, skladníci u potravin, ošacení a intendantního materiálu, úklidových a čistících prostředků a ve skladech drobného materiálu, potřebného k údržbě sanitárních systémů. Dále obsluha šicích strojů, obsluha prádelen a mandlů, pracují v úklidových četach na všech místech věznice.

Rozsáhlou nabídku pracovních příležitostí nabízí údržba celého komplexu věznice jako jsou zámečnické práce, instalatérské a topenářské práce, obsluha kotelen, elektroinstalace a s ní spojené revizní a údržbové činnosti, zednické a malířské práce, svářečské, tesařské a truhlářské činnosti. Pro potřebu pomocných a údržbových prací se zaměstnávají odsouzení s profesí automechanik v areálech autodopravy a vozového parku.

Výrobní režie

Zde se zaměstnávají odsouzení jako pomocná a kvalifikovaná pracovní síla, pro potřebu zajištění samostatnosti ve výrobě některých komodit v podobě nábytku, kovovýroba a dřevovýroba, dále šití a opravy oděvů a prádla pro vězňené osoby.

Středisko hospodářské činnosti

V tomto případě středisko hospodářské činnosti VS ČR vystupuje jako podnikatelský subjekt, který nabízí pracovní místa s požadovanou profesní kvalifikací odsouzených a stavebně - technické zabezpečení výroby zboží uvnitř věznice a to jak pro státní sektor, tak i pro soukromé subjekty .

Vzdělávací programy a studia

Umožňují odsouzeným pracovní zařazení a současně zvýšení kvalifikace formou studia v učební oboru, rekvalifikačních kurzech, na středních a vysokých školách. Po ukončení studia i rekvalifikačního kurzu obdrží odsouzení certifikované osvědčení, které mohou uplatnit, spolu se získanými odbornými znalostmi a praktickou dovedností, po propuštění z výkonu trestu v běžném civilním životě.

Dílčí závěr

Účelem této kapitoly bylo uvést problematiku souvislostí současného společenského vývoje v sociálně – ekonomické situaci státu a fakt, jak v dané situaci postupuje Vězeňská služba v oblasti zaměstnávání.

Rozborem oblastí, které při zaměstnávání vězňů nabízí systémové opatření věznic, jsem specifikoval dílčí pracovní nabídky, požadované profesní odbornosti a nabídku činností, kterou pracovně zjišťují odsouzení a je nabízena Vězeňskou službou nejširší veřejnosti. Zmíněna je rovněž nabídka práce formou vzdělávacích programů a studia.

4. Pracovní místa mimo věznice, nabídka od soukromých subjektů

Podnikatelské subjekty umožňují pracovní zařazení odsouzených na svých pracovištích mimo areály věznice, případně mají zájem o volné haly uvnitř věznic pro zřízení svého pracoviště.

Zařazení odsouzeného se uskutečňuje na základě smlouvy o zaměstnání mezi podnikatelským subjektem a věznicí. K práci u podnikatelského subjektu musí dát vězeň písemný souhlas. Zájem podnikatelských subjektů se soustředí na pozice manuálně zaměřené, zručnost a kvalifikačně méně náročné.

Jedná se například o balení výrobků, kompletace dílů, balení propagačních materiálů, lepení obálek, výroba jednoduchých předmětů z oblasti sklářství, strojírenství a elektrotechniky. Zvyšuje se zájem firem se zaměřením na ekologickou likvidaci elektrospotřebičů z domácnosti a kanceláří, kde se požadují odsouzení na zajištění zodpovědného provedení likvidace na skládkách ekodvorů. Sezónní je požadavek na pomocné zemědělské a zahradnické práce.

Pracovní nabídka se rozšiřuje také v oblasti průmyslové, zejména zámečnickou výrobu, broušení, vrtání, sváření a montáže kovových výrobků profese klempířské, vzduchotechniky, čerpadel a montáž dílů akustických sestav.

Pracovní příležitosti nabízí stavební výroba a demoliční práce, kde se jedná o ryze pomocné stavební práce, tak i o odborné činnosti zednické, štukatérské, malířské a pokrývačské.

Významným prvkem nabídky ke spolupráci na zaměstnávání vězňů přichází od státních a veřejných institucí jako jsou soudy, státní zastupitelství, úřady sociálního zabezpečení, městské a obecní úřady, kde se odsouzení podílejí na zajišťování úklidových a údržbových prací v podobě realizace požadavků na výpomoc s úklidem sněhu, úklid kanceláří, stěhování kanceláří, údržbové práce, vyklízení místností, příprava síní a srovnání dražených věcí na aukce, a jiné (České vězeňství, 2011).

Výhody, které skýtají podnikatelským subjektům zaměstnávání odsouzených jsou nesporné. Jde především o fakt, že se na odsouzené nevztahuje předpis o minimální mzdě, odsouzení nemají nárok na dovolenou, v případě onemocnění je vězeň ihned nahrazen věznicí za jiného a nevzniká výpadek. Dalším výhodným faktem je to, že pokud zaměstnavatel nemá zakázky pro výrobu, odsouzení nechodí do práce a nenáleží jim žádná kompenzace, odsouzený je placen pouze za provedenou práci, neplatí se prostoje, žádné příplatky za práci o

sobotách a nedělích.

Zaměstnavateli nevzniká uzavřením pracovní smlouvy žádná právní povinnost péče o zdravotní péči o odsouzeného ani o zajištění stravy.

Vězeňská služba musí zajišťovat pořádek a kázeň na pracovišti trvalou přítomností příslušníka nebo periodickou kontrolou zaměstnance věznice.

Specifikace nevýhod pro zaměstnavatele je nesrovnatelně menší než jsou uvedené výhody zaměstnávání odsouzených, jde především o náklady na dopravu odsouzených na pracoviště, možná ztráta pracovní síly při amnestii prezidenta republiky, nižší kvalifikace odsouzených a nutnost pojištění proti pracovnímu úrazu odsouzených a trvalým následkům z nich vyvstalé.

Dílčí závěr

Při rozhodnutí o zaměstnávání vězňů by měl podnikatelský subjekt zvážit několik faktorů. Především, zda vůbec disponuje vhodnými podmínkami. Ve firmě by mělo fungovat začlenění odsouzených do běžného pracovního kolektivu, podstatná je i dostupnost a vzdálenost pracoviště od věznice. Před vlastní pracovní spoluprací s věznicí musí být akceptován zákonný požadavek věznice, o umožnění prohlídky a schválení nabízeného pracoviště pověřenými zaměstnanci, zejména z bezpečnostních a stavebně technických důvodů.

5. Posouzení profilu vězněné osoby pro možné pracovní zařazení

Ne u všech odsouzených, kteří jsou zařazováni do pracovní činnosti během výkonu trestu je vytvořen trvalý pracovní návyk z občanského života. Možným pracovním zařazením a následnou kontrolou plnění pracovních povinností na pracovištích se musí napomáhat vytváření, upevňování a vytváření trvalého pracovního návyku, u osob z řad odsouzených, které z nějakých důvodů dlouhodobě nepracovali, tímto podporovat znovuobnovení trvalých pracovních návyků (Hála, 1996).

V rámci vstupních pozorování a vypracování komplexních zpráv, při nástupu odsouzených k výkonu trestu do věznice, které zajišťují odborní specialisté seznámit odsouzené s možnostmi pracovního zařazení po dobu výkonu trestu. Následným pracovním zařazením rozšiřovat pracovní návyk a odborné zkušenosti v závislosti na nabízených oborech, a jejich možné využití či aplikaci v civilním životě.

Při příkladném plnění veškerých pracovních povinností a dodržování platných zákonných norem, aplikovat u odsouzených zákonem dané možnosti zařazení do výhodnější skupiny prostupné vnitřní diferenciaci, získání stanovených odměn – např. vyšší částka určená pro realizaci nákupu odsouzeného, možnost pozvání většího počtu osob k nárokové návštěvě, zvýšení kapesného nebo povolení k držení osobních věcí.

Zodpovědným přístupem k plnění pracovních povinností si mohou odsouzení vytvořit více příležitostí k zařazení do systému odměn v podobě účasti na extramurálních aktivitách za přítomnosti zaměstnance Vězeňské služby, které jsou orientovány na sportovní, kulturní a společenské vyžití odsouzených.

V souvislosti s obsahem hodnotících zpráv z jednotlivých pracovišť a od jednotlivých zaměstnavatelů je přihlíženo při zpracování návrhů a následnému udělování kázeňských odměn od nejnižší formy kázeňské odměny k formě nejvyšší – tedy k institutu udělení povolení opustit věznici v souvislosti s návštěvou a přerušeni výkonu trestu až na dvacet dnů v jednom kalendářním roce.

V souvislosti s řádným a příkladným plněním pracovních povinností se tato skutečnost pozitivně odrazí v komplexním hodnocení chování odsouzeného ve výkonu trestu, v plnění jednotlivých oblastí programu zacházení a ve zpracovávaném hodnocení k žádostem odsouzených k podmíněnému propuštění z výkonu trestu nebo k žádostem odsouzených o zařazení pro zbytek výkonu trestu do typu věznice s mírnějším režimem (Hájek, 1994).

5.1 Druh a pohnutky spáchané trestné činnosti

Základním kritériem individuálního posuzování odsouzených do možného pracovního zařazení je rozbor jeho pohnutek, které vedly k páčání trestné činnosti a označení druhu trestné činnosti. Odborné týmy ve věznici provádí rozборы dílčích etap života odsouzeného, k hledání odpovědi proč a co je příčinou ke sklouznutí na šikmou plochu. Je logikou aplikace zákonných norem, že nedbalostní trestná činnost - autonehoda, neplacení výživného, úvěrové podvody a další, které sami osobě nesmí být bagatelizovány, stanoví lépe připravenou variantu pro pracovní zařazení, než násilná, loupežná a zločinná trestná činnost.

5.2 Osobnostní profil, předpoklady k pracovní činnosti, doba pobytu ve výkonu trestu odnětí svobody, délka odsouzení

Při hodnocení vhodné způsobilosti k pracovnímu zařazení odsouzených má nezastupitelné místo komplexně zaměřený psychologický rozbor osobnosti odsouzeného, jako základní stavební prvek pro další pozorování odborných pracovníků. Každý odsouzený je podroben uvedené diagnostice osobnosti, jde o jediný spolehlivý moment, jaak nedopustit pracovní zařazení mimo věznici pro vězně, který posléze této určité možnosti zneužije k útěku

Výraznou komplikací v udělování volného pohybu při pracovní činnosti a zaměstnávání vězňů mimo věznici je skutečnost, že většina odsouzených byla do výkonu trestu dodána Policií České republiky, kdy se cíleně vyhýbali nástupu k výkonu trestu po výzvě soudu k nastoupení a nebo byla převedena z výkonu vazby. To je při výběru odsouzených k pracovnímu zařazení na pracoviště výrazně limitující a kontraproduktivní současnému vývoji a směřování priorit v oblasti zaměstnávání vězňených osob.

Rozhodná je také celková doba uděleného trestu, délka dosud vykonaného trestu a celkový pobyt ve vězení a zbývající část trestu do propuštění. Lze konstatovat, že čím je délka trestu a délka pobytu ve vězení vyšší, tím lépe a příznivěji vychází možnosti pracovního zařazení pro odsouzeného. Odsouzený si plně uvědomuje, že z výdělků z pracovní činnosti má odsouzený možnost hradit vzniklé pohledávky z trestné činnosti, soudní výlohy, náklady

na výkon trestu, dlužné výživné apod., a tedy se nezvyšují dlužné částky, čímž po propuštění odsouzeného z výkonu trestu nedochází k nadměrnému dlužnému zatížení.

5.3 Rodinné a sociální zázemí

Součástí osobnostního individuálního posuzování možného pracovního zařazení je sociální sonda do rodinného a sociálního zázemí. Tady je důležitý prvek nezávadnosti v rodinných vztazích, pokračující korespondenční a návštěvní kontakt nejbližších rodinných příslušníků, pevné vazby na přátele a případné pracovní vztahy k zaměstnavateli před nástupem do výkonu trestu. Takto nastavené zázemí má pevnou oporu a pro odsouzeného znamená zásadní pozitivní argument pro pracovní zařaditelnost.

Dílčí závěr

V kapitole posuzování osobnosti jsem se zabýval skutečností, že každý vězeň je jiný a nelze plošně přidělovat pracovní činnost bez důkladného poznání vhodnosti a zajištění garancí, že nedojde k selhání odsouzeného a zneužití věznicí udělené důvěry při pracovním zařazení. Označil jsem důležité body zaměření posouzení, osobnostní profil, délku trestu a význam kvalitního rodinného zázemí při rozhodování o pracovní způsobilosti.

6. Odborná zařazovací komise pro zařazení vězněných osob do práce

Rozhodnutím ředitele věznice je vězeň zařazen do pracovního režimu uvnitř nebo mimo věznici. Rozhodnutí je závazné pro věznici i pro odsouzeného a reflektuje stanovisko odborné komise, která po důkladném hodnocení komplexní zprávy odsouzeného podává na pracovní zařazení fundovaný návrh.

V odborné komisi jejíž složení je taxativně stanovené a jsou zde zastoupeny potřebné odbornosti psycholog, speciální pedagog, sociální pracovníce, vychovatel, lékař, vedoucí oddělení zaměstnávání vězňů, výkonu trestu, logistiky, vězeňské stráže, prevence a správního oddělení, tedy odbornosti a management věznice. Jsou zárukou objektivně pojatého stanoviska, při respektování všech organizačních, bezpečnostních a provozních předpisů a zákonných norem.

6.1 Zařazení vězňů do práce uvnitř věznice

Odborná komise, při zařazování odsouzených do pracovního režimu uvnitř věznice, posuzuje osobnost odsouzeného, přijetí trestu za způsobenou trestnou činnost, bezchybné plnění vnitřního řádu věznice, soudem ukončená případná další trestná činnost, pracovní způsobilost a potřebná, prokazatelná kvalifikace nebo prohlášení odsouzeného, že práci prováděl v civilním sektoru a další osobnostní a jiné poznatky, které povedou k objektivnímu závěru.

Pro potřeby pracovního zařazení uvnitř věznice není zásadním kritériem délka výkonu trestu a nebo délka pobytu ve výkonu trestu v dané věznici, jako argument proti pracovnímu zařazení. Posouzení je vždy individuální, akcentovány jsou zjištěné bezpečnostní nesrovnalosti u odsouzeného po celou dobu výkonu trestu, tedy i v jiných předcházejících věznicích.

6.2 Zařazení vězňů do práce mimo věznici

Při zařazování odsouzených do pracovního režimu mimo věznici, posuzuje odborná komise totožné okolnosti, osobnostní rysy odsouzeného a ostatní náležitosti jako při

zařazování uvnitř věznice. Vzhledem ke kvalitativně vyššímu stupni udílení důvěry pro pracovně zařazovaného odsouzeného při práci mimo věznici, vždy udělení pracovní činnosti mimo věznici musí předcházet pracovní zařazení uvnitř věznice, bezchybné pracovní výsledky, pracovní chování a výborné celkové chování.

Navíc je posuzována a kriticky zhodnocena rovněž délka pobytu ve věznici a průběh v předchozích věznicích, kdy uvedené okolnosti, jsou oproti pracovnímu zařazení uvnitř věznice zásadní a vypovídající.

6.3. Důvody vedoucí k vyřazení vězně z pracovního procesu

Kritéria pro bezproblémové zařazení odsouzených do pracovního procesu musí obsahovat jisté represivní prvky, které umožní včas a efektivně reagovat na případné vzniklé problémy, které u pracovně zařazených odsouzených mohou nastat a věznice musí být připravena tyto potíže odstranit a operativně zasáhnout, zejména při zjištění porušení bezpečnostních opatření.

Zmiňované problémy mohou být subjektivní a objektivní povahy, kdy objektivní problematika pracovního zařazení odsouzeného nastane při ukončení pracovní činnosti případně pozastavení pracovní činnosti z důvodu překážky na straně zaměstnavatele, zrušení dodávek zpracovávaného materiálu do věznice a podobné nepředvídatelné okolnosti, které ve svých důsledcích vedou k vyřazení dotyčných odsouzených z pracovního poměru.

Závažně působí na pracovní režim odsouzených jejich vzniklé nebo neočekávané okolnosti, znamenající revizi všech dosud provedených posuzování odsouzeného a pozastavení pracovní činnosti nebo jeho úplné vyřazení z práce.

Takové okolnosti nastávají v případě závažného nebo opakovaného porušení pracovní kázně, nerespektování pokynů zaměstnavatele a příkazů zaměstnance věznice při plnění pracovních úkolů, náhlá a negativní změna v chování odsouzeného bez snahy tuto změnu vysvětlit, hrubé porušení vnitřního řádu věznice vedoucí ke kázeňskému řízení, zahájení kázeňského řízení, narušení rodinných vztahů, signály o přípravě útěku z pracoviště nebo věznice a nově vyšetřovaná, další trestná činnost, případně oznámení obvinění.

Dílčí závěr

V této kapitole jsem se zabýval možnými variantami pracovního zařazení odsouzených uvnitř věznice a mimo věznici, s popisem potřebných zjištění, zda odsouzený splňuje důvodně požadovaná kritéria pracovního zařazení. Vzhledem k závažnosti institutu pracovního zařazení odsouzených jsou zmíněna i represivní opatření proti okolnostem vedoucí k vyřazení odsouzeného z pracovního procesu.

7. Specializované oddělení ústavní léčby protitoxikomanické

Moderní koncepce vězeňství zahrnuje do pracovního zařazení odsouzených rovněž terapeutické programy pro odsouzené, kteří jsou zařazeni na specializovaná oddělení protitoxikomanická

V rámci specializovaného oddělení s protitoxikomanickou léčbou probíhá terapeutický program v rozsahu nejméně 21 hodin týdně. Pobyť je pro odsouzené, kteří mají soudem nařízenou ústavní léčbu. Náplň programu zajišťují specialisté, jako jsou psycholog, psychiatr, terapeut, pedagog, sociální pracovníce a vychovatel. Využívá se psychoterapie a relaxační techniky.

7.1 Koncepce specializovaného oddělení

Specializovaná oddělení slouží pro výkon ochranného léčení protitoxikomanického u odsouzených mužů ve výkonu trestu odnětí svobody. Na oddělení je praktikován komunitní způsob působení a ovlivňování odsouzených.

Posláním je na specializovaném oddělení vytvořit takové prostředí, kde konzumace drog nebude tolerována personálem ani vězni, odsouzený může kdykoliv požádat o pomoc.

Drogově závislým odsouzeným pomoci vytvořit společensky přijatelné způsoby řešení nejrůznějších životních situací, včetně konfliktů. Motivovat drogově závislé odsouzené stát se abstinentsm a aktivně se zapojit do programu specializovaného oddělení.

Zejména u odsouzených s nařízenou ochrannou léčbou klást důraz na upevňování motivace k abstinenci, získávání vyhraněného postoje k abstinenci, zakotvení těchto zásad a příprava na návrat do reálného života.

7.2 Odborné zacházení s toxikomany

Zásady při zpracování programu zacházení jsou

- individuální přístup
- motivace
- cílevědomost
- zpětná vazba
- komplexnost

Základem léčby je režimově resocializační léčba s psychoterapeutickými technikami (komunita, skupinová a individuální psychoterapie, relaxace, fyzicky zátěžový program, arteterapie, muzikoterapie, pracovní terapie, racionální terapie) se zaměřením na řešení závislostí trvalou abstinencí a vytvoření sebepoznání vlastní osobnosti, a vytvoření základních sebeobslužných návyků s jejich zafixováním. Zlepšení interpersonálních vztahů a příprava návratu do příslušného sociálního prostředí postupným dozráváním a vyvažováním abstinující osobnosti. V rámci programu zacházení je odsouzeným poskytována specializovaná diferencovaná péče.

Komunita klientů

Každý den je započat komunitním sezením, které má za účel vyhodnocení předchozího dne, řešení aktuálních problémů, projednání připomínek všech zúčastněných, seznámení se s programem na stávající den.

Skupinová psychoterapie

V práci s odsouzenými jsou využívány různé skupinové techniky, které jsou stěžejním prostředkem k působení na změnu postojů a vytváření motivace k aktivní činnosti a hlavně dlouhodobé abstinenci.

Individuální psychoterapie

V práci s odsouzenými je třeba respektovat také individualitu osobnosti a individuální hledání možných alternativ vedoucích ke změně postojů a životních hodnot.

Fyzicky zátěžový program

Základem jsou povinné ranní rozcvičky, využívání posilovny, vycházkových dvorů, což pomáhá odbourávání agrese a napětí u drogově závislých odsouzených. Rovněž jsou organizována povinná sportovní odpoledne.

Relaxace

Pomocí různých relaxačních technik docílit vnitřní vědomé i podvědomé uvolnění, které vede k racionálnímu řešení konfliktních a náročných životních situací.

7.3 Možnosti pracovního využití, zařazení vězně do pracovního procesu

Pracovní terapie

Je realizována podle potřeb věznice při zabezpečování provozních, obslužných, úklidových a pomocných činností, což umožní odsouzeným vytvořit si pocit zodpovědnosti, prospěšnosti pro společnost. Ergoterapie ordinuje lékař věznice v rozsahu až do 6 hodin denně. V rámci komunity specializovaného oddělení se může organizovat pracovní terapeutická aktivita

mimo věznici, tato je vždy pod dohledem terapeuta a pracovní činnosti se vykonávají zejména na státních a městských úřadech, domovech pro seniory apod., kdy vykonávaná práce má úklidový a pomocný charakter.

7.4 Vyřazení z pracovního procesu, vyřazení ze specializovaného oddělení

Obdobně jako u odsouzených ve standardním výkonu trestu jsou zřízena i pro specializovaná oddělení režimově represivní opatření, s rozdílem koncepce posouzení vyřazení, kdy se odsouzení na specializovaném oddělení nevyřazují pouze z pracovního procesu, ale jsou vyřazeni ze specializovaného oddělení a převedeni do běžného výkonu trestu.

Vyřazení ze specializovaného oddělení předchází:

- zrušení soudně nařízené ochranné léčby,
- přeměna ochranné léčby z ústavní na ambulantní,
- hrubé porušení léčebného řádu,
- odmítnutí nařízené ochranné léčby v ústavní formě při výkonu trestu, o této skutečnosti je neprodleně informován příslušný soud,
- ukončení doby výkonu trestu nebo přeřazení do jiného typu věznice.

Dílčí závěr

V závěrečné kapitole teoretické části práce jsem poukázal na další variantu řešení zaměstnávání odsouzených, kterou je komunitní terapie na specializovaných odděleních protitoxikomanických, způsob zřizování a koncepce zacházení s odsouzenými toxikomany. Naznačena je studie odborného zacházení s vězni na specializovaných odděleních a hlavní komunitní zásady. Zmíněn je způsob pracovního zařazování a možnosti, kde pracovní činnost organizovat.

V závěru kapitoly jsou popsány a uvedeny důvody, vedoucí k aplikaci represivního opatření vyřazení ze specializovaného oddělení.

II. Empirická část

8. Kvalitativní průzkum příčin negativních jevů při pracovním zařazení odsouzených

Humanizace českého vězeňství je aktivně probíhající proces s mnoha prioritami, které je nutné udržovat ve vzájemné součinnosti a rovnováze jejich působení. Smysluplné a efektivní zaměstnávání vězněných osob, jako jedna z hlavních priorit, má svůj nesporný společensky žádoucí potenciál s ekonomickým přínosem, neboť pouze pracující vězeň nezatěžuje vysoké taxativní finanční náklady, co by státem vyčleněné prostředky na jednu pasivní vězněnou osobu.

Statistika zaměstnanosti vězňů uvádí monitoring zájmu vězněných osob o práci, ze které je patrné, že o jakoukoliv práci má zájem 73% vězeňské populace, o práci pouze odbornou a kvalifikovanou 42% vězňů, o práci ve věznici 58% vězňů a mimo věznici téměř 90% dotazovaných vězněných osob (České vězeňství, 2011).

Porovnáním se statistikou útěků z věznic, do které jsou zahrnuty odhalené připravované útky z věznice, provedené útky z věznice, útky z věznice při plnění pracovních úkolů a útěk z pracoviště mimo věznici (označuje se jako nedovolený odchod z pracoviště), je z různých směrů srovnávání nejhorší vývoj právě u pracovním zařazených vězňů, zejména zařazených na pracovištích mimo věznice.

Výzkumná část mojí bakalářské práce bude zaměřena na průvodní negativní jevy pracovním zařazených vězňů, důvody vzniku a jejich příčiny, které navozují osobnostní selhání jedince do té míry, že vedou k vyřazení z pracovního poměru. Problematiku výzkumu orientovat na jedince, kteří z různých důvodů porušili stanovená pravidla a selhali i opakovaně.

Rozborem zjištěných faktů tak získat materiál pro určení hypotézy a informaci pro další formy zacházení s vězněnými osobami a možnosti aplikace preventivních opatření, při zařazování vězněných osob do pracovního cyklu. Výběrový soubor bude tvořen 10 muži odsouzenými do typu věznice s ostrahou ve Věznici Břeclav a 10 muži odsouzenými do typu věznice s dozorem – toxikomany na specializovaném oddělení ústavní léčby z Věznice Znojmo.

9. Úkoly a cíle výzkumu

Za úkol výzkumu své bakalářské práce jsem si stanovil provést střednědobé pozorování a vyhodnocení negativních jevů u odsouzených, které se vyskytly po začlenění vězněného jedince do pracovní činnosti, popsat jejich vývoj a rozsah, vedoucí až k vyřazení z práce.

Cílem výzkumu je ze získaných údajů stanovit hypotézu, která by mohla znamenat podnět, jak pomoci k dalšímu rozšíření nástrojů aplikace postupů odborného personálu věznice při zacházení s odsouzenými a jejich zařazování do pracovního režimu ve věznici.

9.1 Metodologie provedení zkoumání, stanovení výzkumného pojetí

Jako příslušník Vězeňské služby České republiky jsem ve služebním poměru od počátku roku 2010 zařazen ve Věznici Znojmo. Dlouhodobost působení u odsouzených a každodenní možnost pozorování, rozhovorů a organizování práce s vězni, mne při rozhodování o volbě metodologie průzkumu vedli k rozhodnutí, provést kvalitativní průzkum, zejména z důvodů znalosti konkrétního prostředí.

Terénní práce je pro kvalitativního výzkumníka příležitostí pro hluboké poznání a jemnou analýzu konkrétního prostředí (Gavora, 2000).

Za základní metody kvalitativního výzkumu jsem zvolil nestrukturované pozorování s podrobným zápisem všeho, co se v daném prostředí odehrálo a polostrukturovaný rozhovor s cílenými okruhy dotazů.

Pracovním postupem pro zvolené metody výzkumu bylo využití metody konstantní komparace – sbírání údajů, jejich třídění, hledání společných a rozdílných prvků mezi nimi, kdy ze vzniklých údajů vyústí navržená hypotéza (Gavora, 2000).

Ke stanovení výzkumného pojetí hledání příčin negativních jevů při pracovním zařazení odsouzených jsem zvolil následující formulaci dvou zájmových okruhů otázek, na které budu průzkumem nacházet odpovědi:

- 1. Je recidiva trestné činnosti možný předpoklad k selhání odsouzeného při pracovním zařazení ve výkonu trestu?**
- 2. Jaké jsou souvislosti drogové závislosti jedince v civilním životě a jeho nerespektování pravidel v pozici odsouzeného, zařazeného na práci mimo věznici?**

9.2 Popis a charakteristika zkoumaných skupin

Pro účely zkoumání jsem zvolil vzorky dvou skupin vězňených osob, jejichž zjištěné údaje budou předmětem porovnávání otázek stanoveného výzkumného pojetí, které vyjma výkonu trestu nespojuje žádná souvislost, skupiny jsou si vzájemně neznámé, nikdy se ve výkonu trestu nekontaktovaly ani nesdílely společné prostory.

Výběrový soubor první skupiny tvoří 10 odsouzených mužů v typu věznice s ostrahou, umístěných k výkonu trestu odnětí svobody ve Věznici Břeclav. Jedná se o výběr vícekrát odsouzených vězňů, kteří byli v současném výkonu trestu všichni pracovníě zařazení a u všech došlo k negativnímu projevu osobního selhání a následného zneužití uděleného volného pohybu při pracovním procesu. Jeho složení uvádím:

1. Odsouzený A.K. – 24 let, byl vazebně stíhán, 2x ve výkonu trestu za násilnou trestnou činnost, ze současného trestu odnětí svobody v trvání 8 let za loupežné přepadení má za sebou 4 roky 6 měsíců, po tuto dobu byl 3x pracovníě zaměstnán, poprvé uvnitř věznice, byl vyřazen pro hrubé porušení pracovní kázně, podruhé uvnitř věznice a po slušném chování byl zařazen mimo věznici, kdy se po třech měsících práce vyřadil z důvodů požití alkoholických nápojů. Je svobodný, bezdětný, kontakt s rodinou a návštěvní režim zachován, trvalé bydliště u rodičů.

2. Odsouzený M.D. – 25 let, byl vazebně stíhán, 3x ve výkonu trestu za násilnou a majetkovou trestnou činnost, ze současného trestu odnětí svobody v trvání 6 let za loupežné přepadení má za sebou 3 roky 8 měsíců, po tuto dobu byl 3x pracovníě zaměstnán, poprvé uvnitř věznice, byl vyřazen pro hrubé porušení pracovní kázně, podruhé uvnitř věznice a po slušném chování byl zařazen mimo věznici, kdy se po dvou měsících práce vyřadil z důvodů požití alkoholických nápojů. Je svobodný, bezdětný, kontakt s rodinou a návštěvní režim zachován, trvalé bydliště u rodičů.

3. Odsouzený J.K. – 28 let, nebyl vazebně stíhán, 4x ve výkonu trestu za násilnou trestnou činnost, ze současného trestu odnětí svobody v trvání 7 let za loupežné přepadení má za sebou 4 roky 5 měsíců, po tuto dobu byl 3x pracovníě zaměstnán, poprvé uvnitř věznice, byl vyřazen pro hrubé porušení pracovní kázně, podruhé uvnitř věznice a po slušném chování byl zařazen mimo věznici, kdy se po dvou měsících práce vyřadil z důvodů požití alkoholických nápojů. Je rozvedený, 1 dítě, kontakt s rodinou a návštěvní režim není, trvalé bydliště nemá.

4. Odsouzený K.S. – 29 let, byl vazebně stíhán, 4x ve výkonu trestu za podvody a úvěrový podvod (tzv. bílý kůň), ze současného trestu odnětí svobody v trvání 9 let za úvěrový podvod má za sebou 5 let 7 měsíců, po tuto dobu byl 4x pracovně zaměstnán, poprvé uvnitř věznice, byl vyřazen pro konflikt s mistrem údržby, podruhé uvnitř věznice opět vyřazen pro krádež náradí, potřetí uvnitř věznice a posléze byl zařazen mimo věznici, kdy se po osmi měsících práce vyřadil z důvodů nedovoleného obchodování s veřejností. Je rozvedený, 2 děti, kontakt s rodinou a návštěvní režim není, dluží na výživném, trvalé bydliště u rodičů.

5. Odsouzený P.P. – 29 let, nebyl vazebně stíhán, 2x ve výkonu trestu za násilnou trestnou činnost, ze současného trestu odnětí svobody v trvání 10 let za loupežné přepadení a těžké ublížení na zdraví, má za sebou 6 let 9 měsíců, po tuto dobu byl 4x pracovně zaměstnán, poprvé uvnitř věznice, byl vyřazen pro hrubé porušení pracovní kázně, podruhé uvnitř věznice a po slušném chování byl zařazen mimo věznici, kdy se po roce práce vyřadil z důvodů agrese a rvačky se spoluvězněm po požití alkoholických nápojů, počtvrté uvnitř věznice a byl vyřazen pro podezření k přípravě útěku z pracoviště. Je svobodný, bezdětný, kontakt s rodinou a návštěvní režim zachován, trvalé bydliště nemá, byt zabaven v exekuci.

6. Odsouzený M.A. – 32 let, byl vazebně stíhán, 5x ve výkonu trestu za majetkovou trestnou činnost, omezování svobody a krádeže, ze současného trestu odnětí svobody v trvání 8 let za pojistný podvod má za sebou 4 roky 3 měsíce, po tuto dobu byl 3x pracovně zaměstnán, poprvé uvnitř věznice, byl vyřazen pro hrubé porušení pracovní kázně, podruhé uvnitř věznice a po slušném chování byl zařazen mimo věznici, kdy se po třech měsících práce vyřadil z důvodů nepovoleného opuštění pracoviště a útěku. Je ženatý, 3 děti, kontakt s rodinou nemá, návštěvní režim zachován s přítelkyní, trvalé bydliště u přítelkyně.

7. Odsouzený F.J. – 33 let, byl vazebně stíhán, 2x ve výkonu trestu za násilnou trestnou činnost, ze současného trestu odnětí svobody v trvání 14 let za loupežné přepadení s následkem zabití, má za sebou 3 roky 9 měsíců, po tuto dobu byl 3x pracovně zaměstnán, poprvé uvnitř věznice, byl vyřazen pro nedovolené manipulaci s potravinami, podruhé uvnitř věznice a po slušném chování byl zařazen mimo věznici, kdy se po 14 dnech práce pokusil o útěk. Je svobodný, bezdětný, zcela bez kontaktu, rodiče nemá, návštěvní režim nepožaduje, trvalé bydliště nemá, je bezdomovec.

8. Odsouzený V.V. – 35 let, byl vazebně stíhán, 2x ve výkonu trestu za zločinné spolčení a krádeže luxusních aut, ze současného trestu odnětí svobody v trvání 8 let za zločinné spolčení

má za sebou 4 roky 6 měsíců, po tuto dobu byl 3x pracovně zaměstnán, poprvé uvnitř věznice, byl vyřazen pro hrubé porušení pracovní kázně, podruhé uvnitř věznice a po slušném chování byl zařazen mimo věznici, kdy se po třech měsících práce vyřadil z důvodů požití alkoholických nápojů. Je svobodný, bezdětný, kontakt s rodinou a návštěvní režim zachován, trvalé bydliště u družky.

9. Odsouzený B.Š. – 42 let, byl vazebně stíhán, 8x ve výkonu trestu za krádeže, ze současného trestu odnětí svobody v trvání 8 let za porušování domovní svobody a krádež má za sebou 5 let 7 měsíců, po tuto dobu byl 3x pracovně zaměstnán, poprvé uvnitř věznice, byl vyřazen pro nepovolené držení dílenského nářadí a hrubé porušení pracovní kázně, podruhé uvnitř věznice a po slušném chování byl zařazen mimo věznici, kdy se po necelém roce práce vyřadil z důvodů přenášení omamných látek z pracoviště do věznice. Je rozvedený, bezdětný, kontakt s bratrem a návštěvní režim s přítelem, trvalé bydliště má u přítele.

10. Odsouzený C.M. – 51 let, byl vazebně stíhán, 15 x ve výkonu trestu za krádeže, ze současného trestu odnětí svobody v trvání 5 let za krádeže velkého rozsahu má za sebou 3 roky 2 měsíce, po tuto dobu byl 3x pracovně zaměstnán, poprvé uvnitř věznice, byl vyřazen pro výrobu kvasného nápoje na ubytovně, podruhé uvnitř věznice a po slušném chování byl zařazen mimo věznici, kdy se po jednom měsíci práce vyřadil z důvodů požití alkoholických nápojů. Je svobodný, bezdětný, rodinu nemá a návštěvní režim nepožaduje, trvalé bydliště nemá.

Výběrový soubor druhé skupiny se skládá rovněž z 10 odsouzených mužů v typu věznice s dozorem, drogově závislých, umístěných ve specializovaném oddělení ústavní léčby ve Věznice Znojmo. Tento výběr vykazuje smíšené znaky prvotrestaných i vícekrát trestaných vězňů, všichni byli v době současného výkonu trestu pracovně zařazení a rovněž u nich došlo k selhání a zneužití volného pohybu při pracovním výkonu a byli z práce vyřazeni.

1. Odsouzený M.F. – 19 let, byl vazebně stíhán, poprvé ve výkonu trestu za výrobu a distribuci omamných látek a kuplířství odsouzen na 3 roky a 4 měsíce, ze současného trestu odnětí svobody má za sebou 1 rok 6 měsíců, po tuto dobu byl 2x pracovně zaměstnán, poprvé uvnitř věznice, byl vyřazen pro hrubé porušení pracovní kázně, podruhé znovu uvnitř věznice, byl vyřazen z důvodů nepovolené manipulace s potravinami. Je svobodný, bezdětný, kontakt s rodinou a návštěvní režim zachován, trvalé bydliště u rodičů. Závislost na pervitinu.

2. Odsouzený J.K. – 19 let, byl vazebně stíhán, poprvé ve výkonu trestu za výrobu a distribuci

omamných látek a kuplířství odsouzen na 3 roky a 6 měsíců, ze současného trestu odnětí svobody má za sebou 1 rok 9 měsíců, po tuto dobu byl 2x pracovně zaměstnán, poprvé uvnitř věznice, byl vyřazen pro hrubé porušení chování na ubytovně, podruhé znovu uvnitř věznice, byl vyřazen z důvodů nerespektování pokynů příslušníka. Je svobodný, bezdětný, kontakt s rodinou a návštěvní režim zachován, trvalé bydliště u rodičů. Závislost na pervitinu.

3. Odsouzený W.F. – 20 let, byl vazebně stíhán, poprvé ve výkonu trestu za výrobu a distribuci omamných látek na 2 roky a 2 měsíce, ze současného trestu odnětí svobody má za sebou 1 rok 1 měsíc, po tuto dobu byl 2x pracovně zaměstnán, poprvé uvnitř věznice, byl vyřazen pro hrubé porušení pracovní kázně, podruhé znovu uvnitř věznice, byl vyřazen z důvodů nepovolené manipulace s potravinami. Je svobodný, bezdětný, kontakt s rodinou a návštěvní režim zachován, trvalé bydliště u rodičů. Závislost na pervitinu.

4. Odsouzený J.N. – 20 let, byl vazebně stíhán, poprvé ve výkonu trestu za výrobu a distribuci omamných látek a kuplířství odsouzen na 3 roky a 9 měsíců, ze současného trestu odnětí svobody má za sebou 1 rok 3 měsíce, po tuto dobu byl 2x pracovně zaměstnán, poprvé uvnitř věznice, byl vyřazen pro nedovolené držení nepovolené věci, podruhé znovu uvnitř věznice, byl vyřazen z důvodů pokusu o pronesení omamných látek z návštěvy. Je svobodný, bezdětný, kontakt s rodinou a návštěvní režim zachován, trvalé bydliště u rodičů. Závislost na pervitinu.

5. Odsouzený R.T. – 21 let, byl vazebně stíhán, 2x ve výkonu trestu za krádež a výrobu a distribuci omamných látek, odsouzen na 3 roky a 8 měsíců, ze současného trestu odnětí svobody má za sebou 1 rok 8 měsíců, po tuto dobu byl 2x pracovně zaměstnán, poprvé uvnitř věznice, byl vyřazen pro hrubé narušení režimu na ubytovně, podruhé znovu uvnitř věznice, byl vyřazen z důvodů nepovolené manipulace s potravinami. Je svobodný, 1 dítě, kontakt s družkou a návštěvní režim zachován, trvalé bydliště u družky. Závislost na pervitinu.

6. Odsouzený L.V. – 25 let, byl vazebně stíhán, 3x ve výkonu trestu za výrobu a distribuci omamných látek, znásilnění a kuplířství odsouzen na 5 let 4 měsíce, ze současného trestu odnětí svobody má za sebou 1 rok 5 měsíců, po tuto dobu byl 2x pracovně zaměstnán, poprvé uvnitř věznice, byl vyřazen pro nedovolenou manipulaci s potravinami, podruhé znovu uvnitř věznice, byl vyřazen z opět z důvodů nepovolené manipulace s potravinami. Je ženatý, bezdětný, kontakt s rodinou a návštěvní režim zachován, trvalé bydliště u manželky. Závislost na heroinu.

7. Odsouzený M.V. – 29 let, byl vazebně stíhán, 4x ve výkonu trestu za výrobu a distribuci omamných látek, odsouzen na 3 roky a 4 měsíce, ze současného trestu odnětí svobody má za sebou 1 rok 9 měsíců, po tuto dobu byl 3x pracovně zaměstnán, poprvé uvnitř věznice, byl vyřazen pro nedovolenou manipulaci s potravinami, podruhé znovu uvnitř věznice, kde se osvědčil, zařazen na pracoviště mimo věznici, posléze vyřazen z důvodů nepovoleného odchodu z pracoviště a útěku. Je rozvedený, bezdětný, kontakt s rodinou nemá, návštěvní režim nežádá, trvalé bydliště nemá. Závislost na heroinu.

8. Odsouzený V.F. – 31 let, byl vazebně stíhán, 4x ve výkonu trestu za výrobu a distribuci omamných látek, odsouzen na 4 roky a 4 měsíce, ze současného trestu odnětí svobody má za sebou 2 roky 9 měsíců, po tuto dobu byl 3x pracovně zaměstnán, poprvé uvnitř věznice, byl vyřazen pro pokus o pronesení omamných látek z návštěvy, podruhé znovu uvnitř věznice, kde se osvědčil, zařazen na pracoviště mimo věznici, posléze vyřazen z důvodů nepovoleného odchodu z pracoviště a útěku. Je svobodný, bezdětný, kontakt s rodinou nemá, návštěvní režim nežádá, trvalé bydliště nemá. Závislost na heroinu.

9. Odsouzený K.Ž. – 35 let, byl vazebně stíhán, 3x ve výkonu trestu za výrobu a distribuci omamných látek, odsouzen na 2 roky a 7 měsíců, ze současného trestu odnětí svobody má za sebou 1 rok 8 měsíců, po tuto dobu byl 3x pracovně zaměstnán, poprvé uvnitř věznice, byl vyřazen pro nedovolenou manipulaci s potravinami, podruhé znovu uvnitř věznice, kde se osvědčil, zařazen na pracoviště mimo věznici, posléze vyřazen z důvodů nepovoleného držení marihuany a technického konopí a jeho pronášení do věznice. Je rozvedený, bezdětný, kontakt s rodinou nemá, návštěvní režim s přítelkyní, trvalé bydliště u přítelkyně. Závislost na pervitinu.

10. Odsouzený R.N. – 37 let, byl vazebně stíhán, 5 x ve výkonu trestu za výrobu a distribuci omamných látek, odsouzen na 3 roky a 9 měsíců, ze současného trestu odnětí svobody má za sebou 1 rok 3 měsíce, po tuto dobu byl 3x pracovně zaměstnán, poprvé uvnitř věznice, byl vyřazen pro odmítnutí příkazu mistra dílen, podruhé znovu uvnitř věznice, kde se osvědčil, zařazen na pracoviště mimo věznici, posléze vyřazen z důvodů neuposlechnutí příkazu příslušníka a nepovoleného odchodu z pracoviště do kantýny. Je rozvedený, bezdětný, kontakt s rodinou nemá, návštěvní režim nežádá, trvalé bydliště nemá. Závislost na heroinu.

9.3 Analýza shromážděných dat, jejich kategorizace

Každodenní a poměrně dlouhodobé působení u odsouzených mi zajistili širokou možnost pozorování, rozhovorů a sbírku údajů a odpovědí, ze kterých vzniklo portfolio informací, dat a údajů. Při jejich třídění jsem věnoval pozornost hledáním společných a rozdílných prvků mezi nimi. *Třídy jevů se společnými prvky se nazývají kategorie* (Gavora, 2000). Kategorizaci jsem prováděl vyhodnocením polostrukturovaného rozhovoru se sedmi cílenými okruhy dotazů.

Dotaz 1 – Primární rodinné vazby a vztahy

Věznice Břeclav

- 4 odsouzení uvádí dobré rodinné zázemí a trvalé vazby až dosud,
- 3 odsouzení nemají rodinu, jsou z dětských domovů, chybí jim rodina,
- 2 odsouzení uvádí dobré rodinné vztahy, ale rodiče už nemají,
- 1 odsouzený nemá rodinu, zřekla se ho

Věznice Znojmo

- 4 odsouzení uvádí dobré rodinné vztahy, trvající,
- 3 odsouzení nepoznali rodinné vztahy, jsou z dětských domovů, rodinu by chtěli,
- 1 odsouzený uvádí dobré vztahy, ale rodiče již nežijí,
- 1 odsouzený nemá rodinu, zřekla se ho,
- 1 odsouzený se rodině odcizil, nevyhledává ji

Výchozí oblast rodinných vztahů není poznamenána zásadní negací, většina odsouzených z obou skupin akcentuje rodinu jako základní hodnotu.

Dotaz 2 – Životní cíle, smysl života a vztah k práci, zodpovědnost a charakterové vlastnosti

Věznice Břeclav

- 8 odsouzených spatřuje životní cíl v penězích, množství majetku a aby se měl dobře, bez velkých potíží, za smysl života považují život v blahobytu a užívání si všeho co svět nabízí jako bohatství, jezdit v autě, drahé podniky, negují každodenní práci od – do, která u nich nemá smysl jako cesta k obživě (většina uvádí, že by za 20.000 Kč nedělali, svoji cenu za práci spatřují kolem 60.000Kč, aby mohli žít), zodpovědnost a charakterové vlastnosti uznávají a vyžadují, sobecky hlavně u ostatních,
- 1 odsouzený má za životní cíl vystudovat vysokou školu , avšak za smysl života uvádí

totožné stanovisko jako ostatní,

- 1 odsouzený je zcela rezignovaný a nemá žádné cíle, pracovat nebude a po nikom nic nežádá, co potřebuje si *nějak* zajistí,

Věznice Znojmo

- 7 odsouzených má životní cíl v penězích, uvádí podobné hodnoty jako skupina 1, o práci v této – jak uvádí - prohnilé společnosti nestojí, jejich jediná ambice je zbavit se závislosti, ale současně prohlašují, že se jim to nikdy nepovede, chybí vůle, zodpovědnost a charakterové vlastnosti negují, jsou pro ně prázdná slova a společnost jim to každodenně předvádí, nesnáší politiku,
- 2 odsouzení mají za cíl něco dokázat, bez promyšlenější specifikace, smyslem života je pro ně pohoda, ale pracovní návyk neuznávají pro nízké platy, za které se v této společnosti nedá normálně žít, zodpovědnost uznávají, ale neumí podle ní žít,
- 1 odsouzený je bez cílů, a nic podle něj nemá cenu, silně negativní

Dotaz 3 – Důvody chování a jednání, které vedli k pobytu za mřížemi

Věznice Břeclav

- 9 odsouzených se vyjma dílčích názorů shoduje na tom, že necítí vinu, vše je vykonstruované a intenzivně propadli pocitu, že jsou vlastně oběti režimu, jejich tendence konstruovat fakta a dokazovat nevinu je nevídaná, zejména u násilných trestných činů až mrazivě působící, vlastní recidivu návratu do výkonu trestu bagatelizují, nepřipouští svoje zavinění, někdo je tam dostal,
- 1 odsouzený jako důvod uvádí zlý zážitek z dětství, chtěl se pomstít,

Věznice Znojmo

- 8 odsouzených považuje za důvody jejich životní situace abúzus drog, kdy připouští svoje dílčí selhání, ale vinu nepociťují, nešli by jinou cestou, za mřížemi jsou neprávem, uvádí, že se tak chovají všichni (kuplíři), jde o pokrytectví doby a lidí, většina z nich tvrdí, že soudci, policie a žalobci jsou stálými zákazníky night clubů a dívky takto pracují dobrovolně a rády, kde by si tak vydělaly,
- 1 odsouzený se zcela ztotožňuje s pocitem viny, kam ho dovedly drogy a uznává spravedlivý trest, ale ne jeho výši, tu výrazně vnímá jako nespravedlivou,
- 1 odsouzený uvádí nepovedený život, bez další specifikace

Dotaz 4 – Důvody k opakované trestné činnosti

Věznice Břeclav

- 10 odsouzených se shoduje na nedostatku prostředků k životu, potřebovali peníze, jít si je vydělat práci neumí, nechtějí žít v nouzi a prosit se o práci na pracovních úřadech,

Věznice Znojmo

- 6 odsouzených uvádí nedostatek peněz, pracovat na někoho nebudou,
- 4 odsouzení jsou prvotrestaní,

Dotaz 5 – Povinnost dodržovat pravidla vnitřního řádu ve výkonu trestu

Věznice Břeclav

- 10 odsouzených se shodují na potřebě dodržování stanovených pravidel a neuvádí problém s dodržováním, výhrady mají k chování dozorců služby – uvádí, že benga je zbytečně buzerují za maličkosti,

Věznice Znojmo

- 6 odsouzených neuvádí žádnou výhradu a pravidla dodržují,
- 4 odsouzení – prvotrestaní – považují režim za příliš vojenský, přísný a mají problém s jeho dodržováním,

Dotaz 6 – Účelovost chování ve výkonu trestu a respektování autority

Věznice Břeclav

- 10 odsouzených zcela otevřeně přiznává, že se chovají účelově, tedy tak jak personál věznice vyžaduje, vnitřně s tím nesouhlasí, ale chtějí dosáhnout lepších výhod, respektování autority je předstírané, příslušníkům si vůbec neváží, ale vědí, že vychovatel jim je prospěšný, pokud budou slušně vystupovat, tedy vše je účelové,

Věznice Znojmo

- 10 odsouzených potvrzuje účelovost chování a předstíranost respektu k autoritě,

Dotaz 7 – Zdůvodnění selhání při pracovním zařazení, vize svého dalšího pobytu ve výkonu trestu

Věznice Břeclav

- 10 odsouzených uvádí vlastní neschopnost dostát závazku slušného chování při zaměstnání, jsou si vědomi, že je to pro ně lepší, když pracují, ale je to silnější než jsou schopni vydržet a když se naskytne možnost, tak i za cenu represivního dopadu ji risknou zkusit, k dalšímu pobytu uvádějí, že se budou dál snažit o znovuzařazení do práce, s vědomím, že to již nepůjde,

Věznice Znojmo

- 10 odsouzených se shoduje, že výkon trestu na specializovém oddělení je pro ně výhra v loterii, ale skutečnost je taková, že neunáší projevenou důvěru, pocit dílčí volnosti a zklamou, pro další pobyt mají snahu znovuzařazení do práce.

9.4 Rozbor zkoumaného problému

Průzkumnému zaměření na problematiku negativních signálů a skutků ze strany odsouzených, při jejich pracovním zařazení, byly podrobeny dvě, na sobě zcela nezávislé skupiny odsouzených, z různých věznic a typů věznice. Shromážděné údaje v časovém horizontu jednoho roku jsou vypovídající, pro úplnost je třeba uvést, že výběr do skupin byl veden jedinou a hlavní zásadou, která zaručuje objektivitu výzkumu a spočívala v potřebě přítomnosti všech odsouzených po celou dobu výzkumu, tedy odpovídající délka jejich trestu více než dva roky.

Ke stanovení výzkumného pojetí hledání příčin negativních jevů při pracovním zařazení odsouzených jsem zvolil dvě otázky:

1. Je recidiva trestné činnosti možný předpoklad k selhání odsouzeného při pracovním zařazení ve výkonu trestu?

Z provedeného výzkumu zcela nepochybně vyznívá fakt, že recidiva trestné činnosti a zejména recidiva stejné trestné činnosti, znamená rizikový faktor pro celý průběh výkonu trestu odnětí svobody. Porovnáním obou zkoumaných skupin vzorků 10 odsouzených ve skupině vyplývá, že 16 odsouzených je recidivistů, pouze 4 odsouzení jsou prvotrestaní. Jejich společným znakem je absence pozitivních a ušlechtilých hodnot, jejich žebříčku hodnot zcela dominuje egoismus ve všech úkonech a projevech. Dále absence respektu k právní rovině, k autoritě a povinnému řádu. V této souvislosti uplatňují velmi intenzívně nároky na svoje práva, povinností mají tendenci uhýbat. Mistrně ovládají účelovost, zejména v chování k personálu věznice, který mají dokonale zmapován a vědí, kdo je pro ně důležitý

a komu se vyhnout. Vinu nepřipouští, s tendencí vcíťovat se do role mučedníků umí dokonale mystifikovat. V této fázi je nejvíce potíží s odborným posouzením vězně, hlavně u málo zkušených, nových zaměstnanců věznic.

Lze tedy konstatovat, že návratnost odsouzených zpět do výkonu trestu signalizuje narušení osobnosti a tedy předpoklad selhání odsouzeného, který se přes důkladné posouzení pracovní zařadí při výkonu trestu, existuje a nejde vyloučit. Pravděpodobnost selhání při zařazení do pracovního procesu mimo věznice je vysoká.

2. Jaké jsou souvislosti drogové závislosti jedince v civilním životě a jeho nerespektování pravidel v pozici odsouzeného, zařazeného na práci mimo věznici?

Výsledky výzkumu průkazně prokázaly společné znaky odsouzených ve výkonu trestu, s drogovou závislostí a opakováním trestné činnosti, které lze charakterizovat jako velice slušné působení na personál, bezproblémové chování a plnění vnitřního řádu věznice, vše s cílem umístění se na specializovaném oddělení s léčbou jejich závislostí na drogách, kterou mají nařízenou soudem. Je pro ně výhoda, pokud se na specializované oddělení dokáží umístit, neboť v opačném případě mají soudem stanovenou povinnost po ukončení výkonu trestu nastoupit ústavní léčbu a to znamená další povinná a omezování provázená doba mimo civilní svět.

V této fázi jde o jediné pozitivní chování těchto vězňů, respektování požadovaných hodnot se utlumuje a vše podřizují získání možnosti pracovního zařazení mimo věznici, kde se opět dostanou k drogám, poruší pravidla, dojde na represii a kruh se uzavírá.

Stanovení hypotézy

Hledání odpovědí na zjišťování příčin negativních jevů při pracovním zařazení odsouzených bylo průzkumem naplněno a otázky výzkumného pojetí byly racionálně zodpovězeny. Ze získaných údajů jsem zakončil komparační postup průzkumu formulací hypotézy, která bude nápomocná pro oblast zařazení vězněných osob do pracovní činnosti tak, aby se částečně eliminovaly negativní jevy při zacházení s odsouzenými:

Opakovaná trestná činnost a recidiva stejné trestné činnosti u odsouzených a jejich závislost na drogách, jsou výraznými signály, znamenající vysokou pravděpodobnost vzniku negativních projevů při zaměstnávání odsouzených mimo věznici.

10. Možnosti vývoje zaměstnávání vězněných osob v celospolečenském kontextu

Zaměstnávání vězněných osob je jednou z priorit současného vězeňství a realizuje se ve dvou variantách a to zaměstnávání uvnitř věznice a zaměstnávání mimo věznice. Nabídka pracovních možností uvnitř věznice je dána potřebou zajištění sebeobslužnosti celku vlastními prostředky a silami, tedy i pracovní silou a zaměstnáním vězněných osob, podle druhu pracovní činnosti a pracovní kvalifikace a pracovních schopností vězňů. Podmínky pro pracovní zařazení vězně uvnitř věznice jsou nastaveny profilací typu věznice a jsou naplňovány.

Nedostatečná nabídka pracovních příležitostí pro vězněné osoby, při zaměstnávání mimo prostory věznice je důvodem k dialogu. Odstranit brzdy v legislativních opatřeních a respektovat zákonné požadavky.

Současná míra zaměstnanosti je 48% z počtu pracovníě zařaditelných vězněných osob. K dosažení cílové 60% zaměstnanosti bude potřeba, zejména z důvodů předpokládaného vývoje nárůstu počtu vězněných osob, zajistit podmínky pro zaměstnávání navýšením počtu nových pracovišť.

Podmínkou pro efektivní využití navýšených prostor se jeví zajištění odbytu produktů, a to zejména ze strany státních orgánů a institucí, jejich vlastní potřebou nebo legislativně stanovit pobídková opatření do veřejné a soukromé sféry (Koncepce rozvoje českého vězeňství, 2005).

Závěr

Volba zaměření méj bakalářské práce byla ovlivněna výkonem mého povolání a zaměstnáním ve Vězeňské službě České republiky. Praktické zkušenosti zaměstnance věznice ze života odsouzených i personálu za mřížemi, poznání forem práce s vězni a široké teoretické poznatky získané studiem sociální pedagogiky, znamenaly první předpoklad pro možnost, do souboru forem zacházení s vězni, něčím přispět.

Oblast zaměstnávání vězňených osob je složitý mechanismus, s množstvím taxativně stanovených předpisů a norem, osobnostní prvky jedinců a jejich myšlení, však předpisy neovlivní.

Rozsáhleji o vězeňství informuji v teoretické části bakalářské práce, otevírám současnost českých věznic, legislativní a organizační formy práce s vězni, jejich stávající možnosti pracovního zařazení podle profilace typu věznice u odsouzených a ve vazebních věznicích u obviněných. Součástí je informování druhů pracovních činností uvnitř věznice a stávající realizace pracovních činností mimo věznice u soukromých subjektů, kde je nezbytným předpokladem důkladné posouzení osobnosti vězňené osoby ze strany odborných zaměstnanců věznice a sestavení profilu vězňené osoby, jeho pohnutek k trestné činnosti, osobnostní znaky a sociální anamnéza.

Ve své práci zmiňuji důležitost, jakou v režimu zaměstnávání vězňů, zastává tým odborných specialistů při rozhodování o začlenění vězňů uvnitř věznice, mimo věznicí a jejich odborná posouzení ke správnému a bezpečnému začlenění vězňe do pracovního procesu.

Významným bodem pro výzkumnou část práce je kapitola o specializovaném oddělení ústavní léčby pro toxikomany, její koncepce a důvody zřizování ve věznicích, odborná forma zacházení se závislými vězni a jejich pracovní a režimové začlenění do pracovní koncepce věznice.

V praktické části bakalářské práce uvádím kvalitativní průzkum příčin negativních jevů při pracovním zařazení odsouzených, který jsem realizoval na dvou skupinách vězňů, z různých věznic, kdy jeden vzorek tvořila skupina recidivistů a druhý vzorek zmiňované oddělení toxikomanů.

Nastíněním možností vývoje zaměstnávání vězňených osob je moje bakalářská práce završena.

Resumé

Za téma svojí bakalářské práce jsem zvolil problematiku vězeňství s názvem Pracovní zařazení odsouzených ve výkonu trestu odnětí svobody. Motivací pro mne bylo pracovní působení ve vězeňství.

Bakalářská práce je zaměřena na současnou koncepci vězeňství, problematiku nabídky, možností a perspektivy pracovních příležitostí pro vězně, dále reálného stavu pracovních míst a pracovního využití vězněných osob, které se nacházejí ve výkonu trestu odnětí svobody ve věznicích Vězeňské služby České republiky.

Cílem bakalářské práce je analýza a vliv společenských sociálních aspektů na možnosti pracovního zařazení vězněných osob ve výkonu vazby a výkonu trestu odnětí svobody. Zjistit faktory, které ovlivňují současnou, velmi nízkou nabídku pracovních příležitostí pro vězněné osoby jak ze strany státu na straně jedné, tak i soukromých subjektů na straně druhé.

V teoretické části bakalářské práce označit možnosti pracovních příležitostí pro vězněné osoby, popsat jejich využitelnost k pracovnímu zařazení při akceptování zákonných norem, zejména při zařazení do práce mimo věznici.

Další variantou práce je srovnání pracovního využití a pracovních nabídek mezi pracovními možnostmi věznic a nabídkou soukromých subjektů jak pro odsouzené ve výkonu trestu odnětí svobody, tak pro obviněné ve výkonu vazby. Souvisejícím prvkem bakalářské práce je analýza možností pracovního zařazení odsouzených toxikomanů.

Cíl výzkumu je zaměřen na průvodní negativní jevy pracovně zařazených vězňů, důvody vzniku a jejich příčiny, které navozují osobnostní selhání jedince. Rozborem zjištěných faktů tak získat informaci pro další formy zacházení s vězněnými osobami a rovněž získat možnosti preventivních opatření, při zařazování vězněných osob do pracovního cyklu.

Za smysl praktického využití práce, lze označit možnost rozšíření nabídky poskytnutím informací privátnímu sektoru o vývoji, možnostech a ekonomické výhodnosti zaměstnávat vězněné osoby. Z hlediska sociálně – společenského pak vyšší zaměstnávání vězněných osob výrazně snižuje náklady společnosti na pobyt za mřížemi a současně zaměstnaní odsouzení mohou splácet a hradit svoje závazky.

Pracovní zařazení odsouzených ve výkonu trestu odnětí svobody

Anotace

Bakalářská práce je zaměřena na téma Pracovní zařazení odsouzených ve výkonu trestu odnětí svobody.

Cílem bakalářské práce je analýza a vliv společenských sociálních aspektů na možnosti pracovního zařazení vězňů ve výkonu vazby a výkonu trestu odnětí svobody. Zjistit faktory, které ovlivňují současnou, velmi nízkou nabídku pracovních příležitostí pro vězněné osoby jak ze strany státu na straně jedné, tak i soukromých subjektů na straně druhé.

V teoretické části bakalářské práce označit možnosti pracovních příležitostí pro vězněné osoby, popsat jejich využitelnost k pracovnímu zařazení při akceptování zákonných norem, zejména při zařazení do práce mimo věznici. Uvést srovnání pracovního využití mezi pracovními možnostmi věznic a nabídkou soukromých subjektů jak pro odsouzené ve výkonu trestu odnětí svobody, tak pro obviněné ve výkonu vazby. Souvisejícím prvkem bakalářské práce je analýza možností pracovního zařazení odsouzených toxikomanů. Praktická část je zaměřena na průvodní negativní jevy pracovního zařazení vězňů, důvody vzniku a jejich příčiny, které navozují osobnostní selhání jedince. Metodologie zkoumání zajišťují kvalitativní průzkumné metody nestrukturované pozorování a polostrukturovaný rozhovor, analyzují nasbírané informace, vyhodnocují jejich hodnotu, provádím rozbor výzkumného pojetí a stanovuji hypotézu.

Klíčová slova

Koncepce rozvoje vězeňství, výkon trestu, výkon vazby, formy zacházení, pracovní zařazení vězňů, profilace věznic, věznice s dozorem, věznice s ostrahou, odborná komise, specializované oddělení.

Job classification of convicts in prison

Abstract

The thesis is focused on job classification of convicts in prison. The aim of the thesis is an analysis of social influence and social aspects of working on the possibility of inclusion of prisoners in custody and imprisonment. Identify factors that affect the current, very low offer employment opportunities for prisoners as part of the state on the one hand and private entities on the other. In the theoretical part of the thesis identify employment opportunities for prisoners, to describe their applicability to the work include the acceptance of legal norms, especially when put into work outside the prison. Provide a comparison between the use of the work of prisons and work opportunities offer private parties for prisoners serving a sentence of imprisonment for the accused in custody. A related element of the thesis is to analyze the possible redeployment of convicted drug addicts. The practical part is focused on the negative phenomena accompanying the study included prisoners of reasons and causes that evoke the personality of an individual failure. The methodology provides a qualitative exploratory research method unstructured observation and semi-structured interview, analyze the collected information to evaluate their value, we perform an analysis of the research concept and I establish the hypothesis.

Key words

Concept development of the prison, imprisonment, custody, forms of treatment, job title prisoners, prison profiling, prison supervision, prison guards, the expert commission, specialized department.

Literatura a prameny

- Coyle, A. Řízení věznic v čase změn. Praha: Tiskárna Pankrác, 2004. ISSN 1213-9297
- Gavora, P. Úvod do pedagogického výzkumu. Brno: Paido, 2000. ISBN 80-85931-79-6
- Jandourek, J. Sociologický slovník. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-535-0
- Hála, J. Teorie a praxe vězeňství I. České Budějovice. TISK, 1997. ISBN 80-7040-235-0
- Kopřiva, K. Lidský vztah jako součást profese. Praha: Portál, 1997.
ISBN 80-7178-429-X
- Kraus, B., Hroncová, J. Sociální patologie. Hradec Králové: Gaudeamus, 2007.
ISBN 81-7277-804-2
- Maňák, J. Narys didaktiky. Brno: MU, 2000. ISBN 80-210-1661-2
- Maňák, J., Švec, V. Cesty pedagogického výzkumu. Brno: Paido, 2004.
ISBN 80-7315-078-6
- Mareš, P. Sociologie nerovnosti a chudoby. Praha: Sociologické nakladatelství, 1999. ISBN
80-85850-61-3
- Mareš, P. Nezaměstnanost jako sociální problém. Praha: SLON, 1998.
ISBN 80-85850-60-5
- Matoušek, O., Kroftová, A. Mládež a delikvence. Praha: Portál, 1998.
ISBN 80-7178-226-2
- Možný, I. Sociologie rodiny. Praha: SLON, 1999. ISBN 80-85850-75-3
- Možný, I. Česká společnost: nejdůležitější fakta o kvalitě našeho života.
Praha: Portál, 2002. ISBN 80-84145-32-3
- Nakonečný, M. Sociální psychologie. Praha: Academia, 1999. ISBN 80-200-0690-7
- Nešpor, K., Csémy, L. Léčba a prevence závislostí. Praha: Psychiatrické centrum, 1996. ISBN
80-85121-52-2
- Nový, L. Životní dráha jako sociologický problém. Brno: Univerzita J. E. Purkyně, 1989.
ISBN 80-210-0107-9
- Radvan, E., Vavřík, M. Metodika psaní odborného textu a výzkum v sociálních vědách. Brno:
IMS, 2009.
- Řezáč, J. Sociální psychologie. Brno: Paido, 1998. ISBN 80-85931-48-6
ISBN 80-247-0586-9

Trestní zákoník a trestní řád 2010. Olomouc: ANAG, 2009. ISBN 978-80-7263-561-0

Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody

Zákon č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby

Vyhláška MSp č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody

Vyhláška MSp č. 109/1994 Sb., kterou se vydává řád výkonu vazby

Evropská vězeňská pravidla. Praha: MARVEL, 2006. ISSN 1213-9297

Koncepce rozvoje Českého vězeňství do roku 2015. Praha, 2005.

Měsíčník České vězeňství 2011.

Internetové zdroje

<http://www.vscr.cz>

<http://vscr.cz/generalni-reditelstvi-19/informacni-servis/uredni-deska-1/>

<http://www.podnikatel.cz/clanky/hledate-idealniho-pracovnika-co-zkusit-vezne/>

<http://www.kriminalita.cz/zamestnavani-veznu/>

Seznam příloh

Příloha č. 1: Pracovní smlouva mezi věznicí a zaměstnavatelem odsouzeného

Příloha č. 2: Poučení pro zaměstnance, kteří se při výkonu práce stýkají s odsouzenými

Příloha č. 3: Cílené okruhy dotazů pro polostrukturovaný rozhovor

Pracovní smlouva

uzavřená v souladu s ustanovením §§ 29 až 33 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, ve znění pozdějších předpisů, a §§ 41 až 45 vyhlášky č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody

I.

Smluvní strany

Vězeňská služba České republiky se sídlem Soudní 1672/1a, 140 67 Praha 4

IČ : 00212423

za kterou činí právní úkony ředitel Věznice

adresa věznice :

bankovní spojení :

(dále jen „**věznice**“)

a XY

(dále jen „**podnikatel**“)

II.

Předmět smlouvy

- 1) Předmětem smlouvy je zařazení odsouzených, t.č. ve výkonu trestu odnětí svobody ve Věznici do práce u podnikatele.
- 2) Podnikatel se zavazuje zařadit do práce odsouzených v jednosměnném provozu s denní pracovní dobou 8 hodin. Pracovní podmínky, pracovní doba a podmínky pro uložení přesčasové práce se u odsouzených řídí zákoníkem práce.
- 3) **Druh práce:** pomocné práce, pro jejichž výkon není potřebná odborná kvalifikace
Den nástupu do práce :
Místo výkonu práce :
- 4) Při dodržení podmínek této smlouvy a po předchozím souhlasu věznice mohou být práce vykonávány i na jiných pracovištích podnikatele. Konkrétní rozvrh pracovní doby, zejména zahájení a ukončení práce, včetně přestávek podle zákoníku práce, bude

upřesněn dohodou mezi podnikatelem a věznicí. Na základě dohody obou stran je možné dodatečně sjednat i prodlouženou pracovní dobu nebo mimořádné pracovní směny ve dnech pracovního klidu.

III.

Řízení pracovní činnosti odsouzených, povinnosti smluvních stran

- 1) Po dobu zařazení odsouzených do práce řídí jejich pracovní činnost a pracovní příkazy vydává pověřený zaměstnanec podnikatele, zajišťuje, aby odsouzení dodržovali pracovní dobu, plnili svědomitě pracovní úkoly, šetrně hospodařili s prostředky svěřenými a poskytnutými podnikatelem.
- 2) Podnikatel se zavazuje
 - a) zamezit vhodnými kontrolními a technickými prostředky donášení alkoholických nápojů, popř. jiných omamných prostředků svými zaměstnanci na pracoviště odsouzených, a stejně tak zamezit odsouzeným použití a držení jakéhokoliv telefonního přístroje
 - b) poučit všechny své zaměstnance o jejich povinnostech při styku s odsouzenými, seznámit je s poučením (viz. příloha č. 1),
 - c) zajistit odsouzeným jedno teplé jídlo za směnu v ceně 19 Kč včetně DPH; náklady na stravu budou uhrazeny Věznicí na základě doručené faktury,
 - d) důsledně provádět kontrolu pracovních nástrojů a náradí vydávaného zaměstnaným odsouzeným, které potřebují ke své pracovní činnosti, a předcházet tak možnosti jeho zneužití,
 - e) zajistit na vlastní náklad odvoz odsouzených na pracoviště a jejich řádný návrat do věznice za použití silničního motorového vozidla, které má platné technické osvědčení a svým technickým stavem plně odpovídá požadavkům bezpečnosti provozu na pozemních komunikacích a požadavkům bezpečnosti přepravovaných osob a věcí,
 - f) pro příslušníka Vězeňské služby, který vykonává dohled nad odsouzenými, zajistit na pracovišti vhodné prostory k odkládání svršků, k oddechu a ke stravování. V případě neplnění tohoto závazku může věznice okamžitě zastavit další zaměstnávání odsouzených podle této smlouvy, a to do doby jeho splnění,
 - g) ve stanovené lhůtě splatnosti uhradit faktury vystavené věznicí / čl. IV /.
- 3) Porušení některé z povinností uvedených v odst. 2 bude považováno za hrubé porušení této smlouvy a věznice může v takovém případě :
 - a) okamžitě zastavit další zaměstnávání odsouzených podle této smlouvy,
 - b) okamžitě od smlouvy odstoupit.
- 4) Podnikatel odpovídá za to, že na pracovišti nebude ve vztahu k odsouzeným mařen účel výkonu trestu odnětí svobody (viz. zákon č. 169/1999 Sb. a vyhláška MS č. 345/1999 Sb.). Zejména jim nebudou umožněny návštěvy příbuzných a dalších nepovolených osob, přebírání nebo předávání listovních a balíkových zásilek, telefonování apod.
- 5) Věznice se zavazuje :
 - a) zajistit nástup odsouzených do práce, přičemž doba strávená na cestě do místa výkonu práce a zpět se do pracovní doby odsouzených nezapočítává,

- b) zajistit, aby k zařazení do práce byli vybráni odsouzení zdravotně a psychicky způsobilí vykonávat dohodnutou činnost, přičemž bude respektovat připomínky podnikatele,
 - c) zajistit poskytování zdravotnických služeb v předepsaném rozsahu a poskytovat odsouzeným dávky nemocenského pojištění,
 - d) v souladu s vnitřními předpisy Vězeňské služby zajistit dohled odsouzených na cestě do práce a na pracovišti příslušníkem Vězeňské služby.
- 6) **Určení zaměstnanci věznice jsou oprávněni provádět kontroly odsouzených na pracovišti. Podnikatel je povinen jim umožnit provádění jejich kontrolních činností.**

IV.

Odměňování pracovní činnosti odsouzených

- 1) Odměňování pracovní činnosti odsouzených dle této smlouvy zahrnuje pracovní odměnu odsouzených ve výši **4 500,- Kč**, měsíční náklady na zdravotní a sociální pojištění ve výši **1 530,- Kč** a režijní přírážku.
- 2) Režijní přírážka se stanoví ve výši **4%** z pracovní odměny odsouzených a nákladů na zdravotní a sociální pojištění.
- 3) Celkem bude věznice za každého odsouzeného fakturovat **6 271,- Kč/měsíc** a případné příplatky podle zvláštních právních předpisů.
- 4) Podnikatel může odsouzenému za dosažení velmi dobrých pracovních výsledků poskytnout osobní ohodnocení resp. odměnu i nad rámec uvedených v odst. 1 až 3. Tuto skutečnost podnikatel vyznačí v pracovním výkazu.
- 5) Na základě stanovené výše odměny a předpokládaného počtu dní práce věznice vypočítá předpokládanou výši fakturované částky. Podnikatel je povinen nejpozději do 25. dne příslušného kalendářního měsíce uhradit na základě zálohové faktury 50% z kalkulované částky. Celkové vyrovnání za kalendářní měsíc proběhne v následujícím kalendářním měsíci po předložení výkazů práce.
- 6) Zpracované výkazy práce odsouzených za příslušný kalendářní měsíc podnikatel předloží věznici vždy do 2. dne následujícího kalendářního měsíce. Věznice na základě předložených podkladů provede vyúčtování a vystaví na zbývající částku fakturu, kterou je podnikatel povinen uhradit do 14. dne kalendářního měsíce.
- 7) Při nedodržení lhůty splatnosti je věznice oprávněna účtovat a podnikatel povinen zaplatit úrok z prodlení. Výše úroků z prodlení odpovídá ročně výši repo sazby stanovené Českou národní bankou, zvýšené o sedm procentních bodů.

V.

Bezpečnost a ochrana zdraví odsouzených při práci a požární ochrana

- 1) Věznice vybaví odsouzené běžným pracovním oděvem a obuví. Podnikatel je povinen vybavit odsouzené, kteří budou plnit jím zadané pracovní úkoly, potřebnými pracovními nástroji, osobními ochrannými pracovními prostředky, mycími, čistícími a desinfekčními prostředky ve stejném rozsahu jako ostatní zaměstnanci.

- 2) Podnikatel je povinen zajistit řádnou údržbu pracoviště a jeho vybavení včetně předepsaných revizí strojů a zařízení a neprodleně odstraňovat zjištěné závady. Dále podnikatel poskytne sociální zařízení dle obecných předpisů a zajistí vhodné prostory pro stravování odsouzených.
- 3) Podnikatel prokazatelně proškolí odsouzené v příslušných předpisech bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (BOZP) a požární ochrany (PO). Podnikatel odpovídá i za odborné zaškolení odsouzených, pokud budou provádět činnost, která toto proškolení vyžaduje. Je povinen zajistit zápisníky bezpečnosti práce. Školení BOZP a PO je nutné každý rok opakovat.
- 4) Před zařazením do práce a před každým převedením odsouzeného na jiný druh práce je podnikatel povinen zajistit prokazatelné seznámení odsouzeného s předpisy k zajištění BOZP a PO, které musí odsouzený dodržovat.
- 5) Při vytváření podmínek k dodržování BOZP, protipožárních a hygienických předpisů má podnikatel stejné povinnosti, jaké má podle zvláštních právních předpisů vůči svým zaměstnancům.

VI.

Odpovědnost za škodu

- 1) Odsouzený odpovídá podnikateli za škodu, kterou mu způsobil zaviněným porušením povinností při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s nimi obdobně jako zaměstnanec v pracovním poměru. Podnikatel je povinen projednat výši požadované náhrady též s věznicí.
- 2) Za škodu způsobenou odsouzenému při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s plněním těchto úkolů, za škodu způsobenou na odložených věcech a při odvracení škody odpovídá podnikatel podle příslušných pracovněprávních předpisů obdobně jako u zaměstnanců v pracovním poměru.
- 3) Podnikatel odpovídá odsouzenému za škodu způsobenou pracovním úrazem nebo nemocí z povolání. Za tím účelem zejména
 - a) vede evidenci pracovních úrazů odsouzeného a plní povinnosti vyplývající z jejich registrace,
 - b) předá věznicí dvě kopie „Záznamu o pracovním úrazu“, a to do pěti dnů ode dne, kdy k úrazu došlo,
 - c) provádí řízení o odškodňování úrazů ve spolupráci s pověřeným pracovníkem věznice (technikem bezpečnosti práce) a o výsledcích řízení písemně informuje odsouzeného a věznicí,
 - d) zjišťuje příčiny pracovních úrazů a nemocí z povolání odsouzených a soustavně vytváří podmínky pro bezpečnou a zdravotně nezávadnou práci,
 - e) náhrady přiznané v souvislosti s odškodněním úrazu poukazuje vždy věznicí.
- 4) Věznice neodpovídá za škodu vzniklou tím, že nemohla zajistit nástup odsouzeného v důsledku propuštění odsouzeného z trestu odnětí svobody nebo tím, že odsouzený nenastoupí do práce pro onemocnění, karanténu ve věznicí, ze závažných bezpečnostních důvodů nebo jiných závažných důvodů, dojde-li k podstatnému snížení stavu odsouzených ve věznicí nezávisle na věznicí nebo odvolá-li odsouzený v souladu s ust. § 30 odst. 4 zákona č. 169/1999 Sb. o výkonu trestu odnětí svobody svůj souhlas k zaměstnávání.

- 5) Věznice neodpovídá za škodu, která vznikne podnikateli, dojde-li k zastavení zaměstnávání odsouzených nebo k okamžitému odstoupení od smlouvy pro hrubé porušení smluvních vztahů podle čl. III. odst. 3.

VII.

Mimořádné události

- 1) Při vzniku mimořádných událostí zajistí podnikatel, aby byla tato informace ihned oznámena na operační středisko Věznice – tel.
- 2) Mimořádnou událostí je zejména úraz odsouzeného, zpoždění plánovaného návratu odsouzených do věznice, napadení odsouzeným nebo napadení odsouzeného, odchod odsouzeného z pracoviště, požití alkoholického nápoje odsouzeným, použití telefonního přístroje odsouzeným.
- 3) Pokud dojde k úrazu, který vyžaduje příjezd rychlé záchranné služby, bude na operační středisko voláno až po zajištění první pomoci. Poskytnutí první pomoci na pracovišti zajistí podnikatel.
- 4) Podnikatel je povinen neprodleně informovat věznici i v případě jen podezření na odchod odsouzeného z nestřeženého pracoviště v pracovní době.

VIII.

Závěrečná ustanovení

- 1) Tato smlouva nabývá platnosti a účinnosti dnem podpisu smluvních stran.
- 2) Smlouva se uzavírá na dobu neurčitou. Smluvní vztah založený touto smlouvou skončí :
 - a) na základě dohody obou smluvních stran;
 - b) písemnou výpovědí kterékoli ze smluvních stran, přičemž výpovědní lhůta je 1 měsíc a počne běžet prvním dnem kalendářního měsíce následujícího po doručení výpovědi;
 - c) okamžitě v případě, že nastanou závažné okolnosti na věznici nebo na podnikateli nezávislé, za kterých nelze od smluvních stran dobře požadovat plnění smluvních povinností (na straně věznice jsou takovými okolnostmi například podstatné snížení celkového stavu odsouzených);
 - d) způsobem uvedeným v čl. III. odst. 3 písm. b) smlouvy.
- 3) Změny nebo doplňky této smlouvy lze provést pouze písemnými dodatky podepsanými oběma smluvními stranami.
- 4) Právní vztahy touto smlouvou neupravené se řídí obecně platnými právními předpisy, zejména obchodním zákoníkem, zákonem o výkonu trestu odnětí svobody a zákoníkem práce.
- 5) Smlouva je vyhotovena ve dvou stejnopisech, z nichž každá ze smluvních stran obdrží po jednom.
- 6) Přílohou č. 1 této smlouvy je Poučení pro civilní zaměstnance podnikatele pracující na pracovišti s odsouzenými, s kterým je podnikatel povinen všechny zaměstnance seznámit.

Ve dne

Za věznici :

Za podnikatele :

P O U Č E N Í

pro zaměstnance, kteří se při výkonu práce stýkají s odsouzenými

Zaměstnancům, kteří pracují s odsouzenými nebo při výkonu práce přicházejí s nimi do styku, příp. mají možnost vejít ve styk s odsouzenými **je zakázáno:**

1. **Donášet na pracoviště alkoholické nápoje, omamné látky, výbušniny, léky apod. a předávat je nebo poskytovat odsouzeným.**
2. Vstupovat v podnapilém stavu do prostorů, kde pracují nebo se pohybují odsouzení.
3. Zneužívat odsouzených k různým úsluhám a pracím pro osobní prospěch, přijímat od nich nebo předávat jim jakékoliv předměty a výrobky, přijímat nebo předávat (zapůjčovat) jakékoliv množství peněz, zprostředkovávat jim jakékoliv ústní nebo písemné vzkazy a spojení s jejich příbuznými a známými.
4. Předávat odsouzeným potraviny v jakékoliv formě a kuřivo včetně tabáku.
5. Vést s odsouzenými rozhovory o věcech, které s výkonem práce a plněním pracovních úkolů nesouvisí, sdělovat jim osobní problémy a údaje osobního charakteru, hovořit s odsouzenými o jejich trestné činnosti, poskytovat jim informace, které k plnění pracovních úkolů nepotřebují a které by mohli zneužít k útěku nebo jiné nedovolené činnosti.

Zaměstnanci, kteří pracují s odsouzenými nebo při výkonu práce přicházejí s nimi do styku **jsou povinni:**

- 1.
2. Strpět kontrolní úkony příslušníka Věznice Znojmo, jestliže zjistil, že zaměstnanec porušil zákaz uvedený v článku I. bodu 1 - 3 a v dané situaci nemá možnost provést kontrolní úkon ve spolupráci s oprávněným vedoucím firmy. Kontrolními úkony jsou zejména otevření zavazadla a zpřístupnění prostoru v motorovém vozidle.
3. Uzamknout v prostoru, kde pracují odsouzení, motorové vozidlo v případě, že došlo k jeho opuštění.
4. Zaměstnanci firmy, kteří jsou pověřeni organizováním a řízením práce odsouzených musí mít stálý přehled o odsouzených a plnění jejich pracovních úkolů (využívání pracovní doby, dodržování bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, kvalitě práce atd.).

Ke splnění účelu pracovního zařazení odsouzených u firmy a v zájmu dobré spolupráce s Věznicí **by měli zaměstnanci :**

1. Odmítnout žádosti odsouzených o různé formy nedovolených styků uvedených v článku I. bodu 1 a 3 a tyto případy neodkladně oznámit na operační středisko Věznice . Sdělít neodkladně na operační středisko V Znojmo porušování nebo neplnění pracovních povinností odsouzenými, zejména bezdůvodné a nepovolené opuštění stanoveného místa výkonu práce nebo jiné jednání nasvědčující tomu, že odsouzený připravuje nebo se již dopouští trestné činnosti.

Zaměstnanci, kteří by porušili některý ze zákazů uvedených v článku I. bodu 1 a 3 se vystavují nebezpečí trestního stíhání za páchaní trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí podle § 337 odst. 1, písm. f/ trestního zákona, případně jiného trestného činu.

Cílené okruhy dotazů pro polostrukturovaný rozhovor

Okruh 1 – Primární rodinné vazby a vztahy

Okruh 2 – Životní cíle, smysl života a vztah k práci, zodpovědnost a charakterové

Vlastnosti

Okruh 3 – Důvody chování a jednání, které vedly k pobytu za mřížemi

Okruh 4 – Důvody k opakování trestné činnosti

Okruh 5 – Povinnost dodržovat pravidla vnitřního řádu ve výkonu trestu

Okruh 6 – Účelovost chování ve výkonu trestu a respektování autority

**Okruh 7 – Zdůvodnění selhání při pracovním zařazení, vize svého dalšího pobytu ve
výkonu trestu**